

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petít sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1915.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Vasárnap, szeptember 19.

Összeomlott az orosz galíciai offenzívája.

— Fut a megvert ellenség. —

Budapest, szeptember 18. (Hivatalos.)

Orosz hadszíntér:

Az orosz offenzíva Kelet-Galiciában a Strypa mentén összeomlott. Az ellenség tegnap odahagyta a legutóbbi napok harcainak színhelyét és a Szerethez vonult vissza. Hátrahagyott hadiszerek és egyéb jelek elárulják, hogy az oroszok sebtében indultak el és hogy visszavonulásuk nagy sietséggel és hajszában ment végbe. Megállapítottuk, hogy az oroszok hadállásaink előtt súlyos veszteségeket szenvedtek.

Az Ikwa mentén a helyzet változatlan. A wolhyniai várterületen a harcok a tulerőben levő orosz haderő ellen tovább folytak. Számos támadást vertünk vissza. Ma az ottani harcvonalunk egyes részeit hátrább, nyugatra fekvő előkészített hadállásba vettük vissza.

Litvániában csapataink a szövetségesekkel együtt kieroszakolták az átkelést a Szozara északi partjára.

Olasz hadszíntér:

A tiroli és karintiai hadállásaink előtt (Schluderbachtól délre) az erdőégés az olaszokat harcvonalaik feladására kényszerítette. Flitsch körül az ellenség legsúlyosabb veszteségeket szenvedve, folytatja erődtései megközelítésére irányuló erőfeszítéseit. A Ravelnik és Javorcek nyugati lejtőjén levő hadállások ellen intézett ismételt olasz támadások összeomlottak. A szeptember tizenhatodikai olasz hivatalos napi jelentésnek az az állítása, mintha mi kéksavat tartalmazó bombákat használnánk, magától értetődőleg rosszakaratu koholmány. Hőfő altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Vilnához közeledik Hindenburg

(Hátrál az orosz az egész fronton. — 2941 zsákmányolt ágyu.)

Berlin, szeptember 18. (Hivatalos.)
A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér:

Repülőink megtámadták az ellenséges hajókat, amelyek Dünkirchen előtt mutatkoztak. Egy torpedórombolót eltaláltak. Az arcvonalon a helyzet változatlan. A franciák hasztalanul kísérelték meg, hogy Perthesnél, tőlük elvett árokrészt visszafoglalják.

Keleti hadszíntér:

Hindenburg tábornagy hadcsoportja.

Schlocknál ellenséges előretöréseket visszavertünk. Dünaburgi hídfő ellen a támadást folytatjuk. Az ellenséges előállások egyes részeit elfoglaltuk. Vilnánál csapataink előnyomulóban vannak. A Wilia és

Njemen között az orosz arcvonalat különböző helyeken áttörtük. Ma reggel óta az ellenség visszavonulóban van. Huszonhat tiszte és ötezerháromszáznyolcvan főnyi légénységet elfogtunk és tizenhat géppuskát zsákmányoltunk.

Jobb szárny és Lipót bajor herceg tábornagy hadcsoportja:

Nagy erőket szállított át a Szczaran. Az ellenség hátrálni kezd.

Mackensen tábornagy hadcsoportja:

Teleschany—Logischin vidékén és Pinskiől délre az ellenséget hátrább szorítottuk. A Pinsk felé folytatott üldözés alkalmával szerzett zsákmány huszonegy tisztre, kettőezeröttszáz főnyi légénységre és kilenc géppuskára emelkedett.

Délkeleti hadszíntér:

Német csapatok előtt az oroszok megkezdték a visszavonulást.

A novogeorgiewski zsákmány most befejezett számlálás szerint egyezerhatszáznegyven ágyura, huszonháromezerkettőszáztizenkilenc fegyverre, egyszázhárom géppuskára, egyszázhatvanezer lövésre való tüzérségi löszerre és hét millió kilencvennyolcezer puskatöltényre rug. Kownónál zsákmányolt ágyuk száma egyezerháromszázegyre emelkedett.

Török flottatámadás a Krimi félsziget ellen.

Konstantinápoly, szeptember 18. Főhadiszállás jelenti: A Dardanellafronton a helyzet változatlan. Különböző irányokba kiküldött felderítő csapataink minden alkalommal nyugtalanítják az ellenséget és zsákmánnyal megrakva térnek vissza meglepő támadásaikról. Tüzérségünk hatással ágyuzta az ellenséget, mely azon fáradozott, hogy árkokat ásson; több ízben szétszórta ágyutüzünk ezeket az ellenséges csapatokat. Szedil-Bahr szakaszon tüzérségünk szeptember tizenhatodikán a balszárnyon egy ellenséges aknavető körül nagy robbanást okozott. Flottánk egy része eredménynyel ágyuzta a Krimi félsziget egy világító tornyát, valamint egy gyártelepet. Az ellenség fegyver és ágyutüzeléssel válaszolt, de hajókban kárt nem okozott. Ugyanezen vidéken, félsziget déli táján hajóink négy megrakott orosz gőzöst elsüllyesztett.

Irak front: Kalet ul Nedjum vidékén szeptember tizenkettődikére virradó éjjel önkénteseink egy ellenséges tábor ellen intéztek meglepő támadást, nagy veszteséget okoztak ellenségnek és sok zsákmányt ejtettek. Másnap ismét támadást intéztek ezen ellenséges tábor ellen és elűzték onnan az ellenséget, amely száz halottat hagyott hátra. Szeptember tizenhatodikán Kornától északra leszállásra kényszerítettünk egy ellenséges légjárművet, elfogtuk vezetőjét és kísérőjét. A repülőgépet kijavítottuk és most mi használjuk. A többi fronton semmi változás. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Letartóztatott szélhámos-pár.

— A postakincstár csalói. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Budapest, szeptember 18.

A budapesti rendőrség tegnap este letartóztatott egy szélhámos-párt, a melynek az volt a speciálitása, hogy a postakincstárt fosztogatta a legfurfangosabb módon. Az Amerikát járt férfi és nő bűnlajstromát még nem állították össze teljesen, de már eddig is több nagy csalás bizonyult rájuk.

Három évvel ezelőtt történt, hogy a zirci postán Szesztics Elek postakiadó 19.000 koronát sikkasztott és Amerikába szökött. Miután ezt megállapították, megszüntették a nyomozást. 1914-ben ismét nagyobb összeggel károsodott a postakincstár. A nagycsértészi postahivatalba ugyanis rájöttek, hogy valaki hamisított postatakarékkönyvvel és utalványokkal 7568 koronát csalt ki. Az idén áprilisban pedig a mackári postahivatalban követek el nagyobb csalást. Batta Mária postakiadónő hamis utalványozással 6000 koronát küldött Bécsbe, egy Schmidek Béla néven szereplő bűntársának, a ki től is vette a pénzt. A postakiadónő a család elkövetése után megszökött.

Az egymást követő csalások dolgában szigorú nyomozás indult meg. Megállapították elsősorban, hogy a nagycsértészi csalást egy Kovács István nevű ember követte el, aki azonban azonos az Amerikába szökött Szesztics Elek sikkasztóval. Kiderült továbbá, hogy a mackári csalásban is Szesztics keze működött. Ő volt az a Schmidek Béla, aki Bécsben fölvette a pénzt.

A detektívek megállapították, hogy a mackári postakiadónő igazi neve nem Batta Mária, hanem Giess Péterné, aki férjével Amerikában is töltött néhány évet s ott megismerkedett a sikkasztó Szeszticsessel, aki miatt azután elhagyta férjét. Együtt jöttek vissza 1914-ben Amerikából Magyarországra és azóta a posta-

kincstár ellen elkövetett csalásokból éltek. A férfi különböző nevekre szóló születési és iskolai bizonyítványokat hamisított az asszony részére, aki azután a hamis okmányokkal különböző postakiadói állásokra pályázott. Így nyerte el a mackári állást is. Valószínű, hogy még egyebütt is volt postakiadó és miután ezen a réven elkövetett egy csalást, megszökött.

A detektíveknek a minap értésére jött, hogy a Sándor-utca 34. sz. házban egy rejtélyes házaspár lakik Szabó Béla és felesége néven. Megfigyelték őket s rájöttek, hogy a férfi a régóta keresett Szesztics Elek, a nő pedig bűntársa, Giess Péterné. Tegnapi este rajtuk ütöttek s bepiszták őket a főkapitányságra. Ott Nagy Károly dr. detektívönök kihallgatta, majd pedig letartóztatta a szélhámos párt. A lakáson tartott házkutatásnál 1002 korona készpénzt és 4000 korona értékű ékszert koboztak el, azonkívül egy csomó hamisított okmányt foglaltak le.

A rendőrség tegnap óta megállapította, hogy Szesztics Elek négy hónap óta van a fővárosban és Kovács Gyula, Godányi Károly, Schidek Béla, Holzmann Károly és Szabó Béla néven lakott közös háztartásban Giessnével előbb a Szentkirályi-utca 23, majd a Radviczky-utca 9., Fehérvári-ut 52., végül a Sándor-utca 38. szám alatt.

Az asszonynak Nagy Gizella néven volt egy hónapos szobája a Népszínház-utca 35. száma alatt is. Erre azért volt szükségük, hogy oda címzett leveleiket átvegyék. Tömérdek levelet kaptak, mert tisztviselői és hivatalnoknői állásokra hirdettek pályázatot s a hirdetésben azt írták, hogy csak eredeti okmányokkal lehet pályázni. Ezeket az okmányokat rendszerint elsikkasztották, hogy tervezett csalásaikhoz fölhasználhassák.

Szesztics Elek magvallotta a rendőrségen, hogy most abban fáradozott, hogy különböző postahivatalokat hetvenezer koronáig megkárosítsa. Csalást akart elkövetni a szegedi, aradi, postyáni, prágai, karisbadi, linci és brünni postahivatalok ellen.

Általános védkötelezettség Angliában.

(Beismeri a kormány az entente vereségét minden fronton. — Amerika és Németország teljes megegyezése.)

Írártal tudósítás.

London—Kopenhága, szept. 18.

Minden angol férfi a királyé.

London. A kamara több tagja, akik az általános védkötelezettség mellett vannak, le akarnak mondani és új választásokat követelnek az általános védkötelezettség jelszava alatt. Sir Ivor Herbert a legközelebbi ülésen indítványozni fogja, hogy a háború tartama alatt az összes férfiak, tizenhétéves és negyvenöt év között a király rendelkezésére álljanak.

Kopenhága. A National Tidende írja: Eddig a Daily Cronicle állandóan védkötelezettség ellenes volt, de most azt írja, hogy Kitchener és Asquith alsóházi beszédei után az ujoncozás módszerének teljes megváltoztatása várható. Valószínűen bevezetik az általános védkötelezettséget. Örömeinek ad kifejezést afelett, hogy Anglia oly könnyen tud ujoncokat szerezni, mint a kontinentális hatalmak.

Churchill beismeri az entente kudarcait.

London. A Reuter jelel: A Londoni szakszervezeti gyűlés Lloyd George beszédének meghallgatása után azt a határozatot hozta, hogy helyesli Lloyd George kijelentését, amely szerint többet kell tenni. Hogy a munició előállítását növeljék, munkaadókból és munkásokból bizottságot tagnak kinevezni a municióminiszter mellé az ügyek inté-

A déltiroli harctérről.

(Pillanatkép.)

Írta: Szekeres László dr.

A hegyekben erősen küzdenek. Cyklopi kovácsok most kovácsolják ágyútüzben, puska-poros levegőben a jövő nagy társadalmának pillóereit.

Az ágyú folyton harsog, tüztorkából hanghullámok indulnak ki, egyenesen neki a csúcsoknak; szinte érezzük amidőn reáveti magát a szirt fokra, megrázkódik... megzissen, végre át vergődik rajta s azután gyors iramlással szalad végig a hegyek kopasz vállán.

Óra számra hallgatom sokszor a hegyek zenéjét, amelyhez képest egy Wagneri hangszereles erőltet kísérlet, gyenge utánzat. A legszendesebb pianótól a legvadabb fugáig minden hang együtt van, amidőn a szabad természet nagy hangversenytermében a küzdő lelkek energiája; az erők koncertje szól.

A mély hangokat a mozsarak öblös, mély torka adja, míg az üveghangok a zakatoló géppuskák karesu hangszálairól pattannak le.

Az új megváltás még tart, újat halálhörögés, vér, füst pusztulás jelzi, de már az erős akarat lassan diadalra jut. A halál gondolata itt oly szürke, oly semmit mondó, oly hétköznapi lett. De hisz nem is esoda. A világ minden sarka lánggal lángol s az a nagy ismeretlen hatalom, amit halálnak nevezünk ma ugyan csak erős rendeket vág az ember ugaron. Azelőtt féltünk tőle, most már megbarátkoztunk vele, mert hisz életünk nem más, mint egy kis kilendülés a nem lét végtelenségének kődoból a lét állapotába, hogy tiszta virág élet után ismét a végtelenség leplébe burkolódzon. Egy séta a végtelenségek között. Gondolataimból

egy szanitéc riasztott fel; aki fezzesen megállva előttem jelenti, hogy az elesett hősokeket délután temetjük el. A vihar egy pillanatra elült. Gyönyörű nap volt! A köd-függöny is széjjel húzódt, hogy teljes pompájában élvezhessük a fenséges panorámát.

A havasok fehér teteje mosolyog le reánk, még odább Carrigole stützpunktjai s fehérén szürkés drótsövényei csillognak a napfényben. A nagy Pahl a legszindusabb variációkban játszik.

Olyan, mint egy Fregoli művész. Minden pillanatban más a ruhája, más a színpompája, más árnyalatokat, s nünaszokat talál ki, gyorsan, szinte automatikusan.

S mi nézzük a hegy játékát, színek életét a természet mimikrijét.

Amikor új ruhát ölt a hegy, bevonul előtőzjébe, felhőfátyolát maga elé teríti, hogy ne lássuk, mint dolgozik új tolettjén. De amidőn kész, ismét szétterül a függöny s ott mosolyog előtőnk a nagy hegy frissen s üdén.

Kéblére alpesi rózsát s tüzlilomot tűz, míg tiziáni hajába a kristályos gleccser hófehér gyémántkövei rgyognak.

Felhőkkel játszik, a napsugárral együtt kacag, míg végre megunja a játékot s visszavonul selymesen nedves felhőszobájába, hogy pihenjen egy kis ideig. Nézzünk a temetés helyére, ahol hősokekről élettelenül a szikla padon.

Két kilobbant élet, fiatal, derékon tört fény, elpihent akarat, szenvedélytelen szív, az élettelen hus színe s az a sejtelen látóosság, amely itt honol az erők mélyén, még jobban belemarkolt a lelkünkbe.

Szomorú keret, szomorú kép. Az élet megmeredve feküdt előttem.

vagy, remény, a jövő tilkos álmodozása, mind megfagyott, mert golyó járta át a szívet s megállította ezt az emberi járművet... s azóta hallgató ajakkal, sápadt arccal fekszik a csatában elesett két hős. Egy héttel előbb még mellettem ültek az ebédnél.

Boldog mosoly sugárzott arcokról, beszéltek örömtől ragyogó szemmel arról a pillanatról, amidőn majd újra visszatérhetnek az elhagyott családi fészekbe.

Az egyik főhadnagy volt. Sokat sétáltam vele. Lelke lassan kitárult előttem s én egészen ismertem őt.

Hangja, amikor beszélt, az érzelmek skáláján játszott, színezése majd a napsugár erejét hasonlítta, majd a borulás fojtott hangjaivá gyöngült.

Dalolt az élet lelkében, tán azért, hogy pár óra múlva kiterítve feküdjön a hegyek ölén.

Szomorú aktus, mindennapi történet.

Egy mozaik e nagy képből, egy halvány eszelvonása a Verescsagin izü festménynek, amelynek kolaritjét az ágyutüz s a felgyújtott falvak lángja adja, míg alakjai vérben gázoló, örülnek lázas emberet, esodásan összeházasított színei a lázas, exaltált, kráterként működő világnak konturját rajzolják, amelyből az új társadalom skeletje már biborosan látszik. Egy fog eltört a világgépezet nagy kerekén, de helyébe új jön ismét s így megy ez mindaddig, míg a népek meg nem örlik egymást. Megittasultunk a vértől, a pusztulástól, minden nemesabb érzés lassankint kiszál lelkünkben, gondolatunk csak a máig terjed, nehézkés, mint a sár, amely a lövészárkok fenekét beritja s ködös, mint a katakombák világa. Megkezdők a temetést.

zésére. Churchill kijelentette a muni-
ciós munkásoknak, hogy a helyzet na-
gyon komoly. Ha Angliának minden
polgáralatba veti erejét, a háboru ered-
ménye kedvező lesz. Az elmúlt négy hó-
napbanesemények nekünk kedvezőtlenek.
Franciaországban és Flandriában meg-
hiúsult az ellenséges vonalak áttörésé-
nek szándéka, a Dardenelekben nem
értük el a döntést.

Kötvény kölcsönt kap az entente.

London. A Timesnek jelentik Newyork-
ból: Sem Anglia, sem Franciaország nem
akar biztosítékot adni a kölcsönökre, az az
álláspontjuk, hogy rendes hitelük elegendő
garancia. Valószínűleg kötvény kölcsön lesz.

Amerika és Németország végleges megegyezése.

London. A lapok megerősítik az
amerikai lapoknak Bernsdorf gróf,
amerikai német nagykövettel történt
intervjúját. A nagykövet az amerikai
újságíróknak a következőket mon-
dotta:

— Megirhatják, hogy biztosra
veszem, hogy két héten belül mara-
dandó megoldást nyer minden képzelt
ellentét Amerika és Németország kö-
zött. Lansinggal teljes megegyezésre
jutottunk.

Washington. Lensing államtitkár tudatta,
hogy Angliához intézendő jegyzék elkészült és
elküldésével csak addig vártak, amíg a tenger-
alattjáró hadjárata vonatkozó német jegyzék
meg nem érkezett.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik:
Trieszt lakosságának nagy része már vissza-
tért. Eltekintve a kikötő csendjét a város nor-
mális képet mutat. A legnagyobb nyugalom és
bizakodás uralkodik mindenfelé. A város élle-
miszterrel való ellátása kifogástalan. A behur-
colt kolerát sikerült még csirájában elfojtani.

Halkan gyászoló fenyők, némán csendes
hegyek a gyászolók, a két lesiklott élet felett.
Csendben imádkoztunk, míg messziről ágyu-
dörgést hozott felénk a szél... háborus tisztelet
katona temetésnél.

A véletlen játéka volt, avagy tán a Gond-
viselés keze intáta úgy, hogy ágyuztak... nem
tudom, de isteni szép volt a harangozás, amely-
nek akkordjai még akkor is fülünkbe cseng-
tek, a midőn már utban voltunk haza felé.
Sieltünk.

Lelkünk lázasan vergődött, szivünk úgy
zakatolt, mint egy túlfűtött kazán, gondolataink
ott jártak egy kis tiroli faluba, ahol nemso-
kára özvegyi látyol kerül a fejre, ahol a fe-
kete ruha lesz társa annak a nőnek, akinek
férjét itt a havasok ölén zokogó, sötét fenyve-
sek között temették el s akinek már csak a
lelke tér majd haza a lelkek óráján. Még
nem tudják, hogy a férjük már csak volt... s
számukra csak emléke él s az a kis sirhalom,
amelynek mélye a hősokelet takarja...

Egy megkapó dolog jutott eszembe. Vala-
hol olvastam egykor e pár sort. Egy özvegy
fiatal nőről volt szó, akinek az ura ép úgy a
haromezred halt meg, mint ezek s aki midőn a
gyászjelentést megkapja, így szól: Oda-oda
állok lehunyt szemmel az ablak elé s tisztán
érezem, mint iramlék el az élet, de én mégis
azt szeretném, ha még gyorsabban rohanna
tova, hogy ne is legyen időm a gondolkodásra
s egy szép napon mint öreg anyóka ébred-
nék fel.

Ki tudja, nem ezt érzi-e majd az a két
nő, akinek férjét itt temették el, idegen he-
gyek országában... Ahol csak az örökzöld fe-
nyő gyászol a két lesiklott élet felett.

Saláta és méz.

— Magyarok kinzása francia földön. — Hamis bálvány volt a köztársaság. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 18.

Percre sem sértődhetnék meg, aki e sorok-
kat írja, ha olvasói bolondnak vélnék. Hogy is
ne! Saláta és méz a legperverzebb tehetségű
író fantáziájában sem kerül együvé, a tény-
ron pedig még sokkal kevésbbé. Aki tehát
ilyesmit ír, arra csakis a Kelet embere nézhet
immár tisztelettel, mert a keleti ember tudva-
levően tiszteli az eszelőst...

Es mégis: tessék megbékülni azzal, hogy
a háboru, amely mindent tótágast állított, az
étlapon is elképzelhető reformokat hozott. A
saláta és méz Franciaországban került szoros
kapcsolatba egy mentinek a keretében, salátát
és mézet kaptak vacsorázni heteken át azok a
gyámoltalan magyarok és osztrákok, akik a
háboru keletkezésekor francia földön tartózkod-
tak és ilyformán foglytáborba kerültek, ahon-
nan mint katonáskodásra alkalmatlanokat nem-
zetközi megállapodás értelmében most bossá-
tolták haza őket.

Ezekre a hozzánk visszatért, megkínzott
és összetört emberekre idehaza kevés figyelmet
fordítanak. Pedig éppen ők azok, akik a há-
boru legértékesebb és legmaradandóbb tanul-
ságait magukkal hozták. Ok azok, akik való-
ságában mutathatják meg nekünk a francia
népet, amelyet bálványként imádtunk eddig.
Milyen hamis bálvány volt a köztársaság,
mennyre együgyűek voltunk mi! Ime a rém-
ségek, amint azt nekünk megírta egy aradme-
gyei főuri asszony, aki a chateaurouxi fogly-
táborból visszatért.

(Golyó a husban.)

A koszt, amit az internált s javarészt uri
emberek kaptak, nem állotta meg a legenyhébb
kritikát sem. A kenyérral, mennyiség dolgában
nem takarékoskodtak, de a minőség annál ret-
tenetesebb volt. Savanyu, keserű, penészes,
ehetetlen volt, s miatta nem egyszer állott
közel a lázadáshoz a foglytábor népe. Még
nagyobb baj volt azonban a hussal.

Hust kétszer hetenkint kaptak Chate-
aurouxban, minden negyven emberre hat kiló
jutott, de — esonttal együtt. A csont pedig
mindig több volt a hussnál. Még szörnyűbb
volt azonban a hús minősége. Azt sohasem
tudták az internáltak, hogy milyen hust esz-
nek. Gyanakodtak, hogy kutya- és számarhus
az a megrághatatlan valami, amit éhesen,
epedve vártak s amit mégis undorral hajlítottak
felre. Egy időben voltak csak bizonyosak
benne, hogy milyen hust kapnak.

Egy alkalommal ugyanis, amikor a hust
szétdarabolták és megfőzték, az étkezésnél az
egyik internálnak kemény tárgyban akadott
meg a foga. Megnézte: egy puskagolyó volt.
A franciák a harc téren elhullott lovakat ösz-
szeszedték és megégették az internáltakkal.

(Saláta és méz.)

Erre így került a sor:

Az internáltakat a leglehetősebb módon
táplálták. Voltak hónapok, amikor ezek egyebet
sem kaptak, csak kenyeret és kevés krumplit.
Hetenkint kétszer délelben két-két tojást kaptak
mindenki, amihez három szem burgonyát
juttatott a francia nagylelkűség. Ez volt az
ebéd.

Ugyanebben a sovány korszakban volt di-
vat az is, hogy az internáltak vacsorára né-
hány fej salátát és két-három kanálka mézet
kaptak.

(Bazar des boches.)

A bálvány ételeket a foglyoknak kellett
megfőzniök, azonban sem edényt, sem tüzhely-
et nem adtak nekik. Pénzüik pedig, különö-
sen az első időkben nem volt az internáltak-

nak, hogy a szükséges holmit beszerezhettek
volna.

De szerencsájuk volt. A foglytábor köze-
lében fölfedeztek egy — szemételepet. Oda-
hordottak a községbeliek mindentéle fölösleges
rossz és használhatatlan tárgyat: törött ese-
répfazekat, lyukas vaslábaszt és egyéb ha-
sonló holmit. Ide jártak böngészni az internál-
tak s az itt talált fazekakból készítettek pri-
mitív kis kályhákat, a melyekben szután fa-
szénnel fűtöttek. Ok maguk adtak keserű ön-
gunnyal nevet a szemétdombnak. A név ez
volt: Bazar des boches.

(Jön az amerikai követ.)

Egy napon arra ébredtek a tábor lakói,
hogy ehetetlen sárgómbók helyett ragyogó ie-
hér, ropogós és izes kenyeret kaptak. De ez
még semmi. Valamivel később lepedőt kap-
nak, meg takarót, meg egyéb holmit, első iz-
ben a hosszú raboskodás során. Mi ez? A
magyarokat nem kékik soká.

Az amerikai követ, aki elvállalta, hogy fi-
gyelemmel kíséri honfitársaink sorsát, Párisból
Chateaurouxba látogatott. Persze, gyönyörkö-
dött a fehér lepedőkben és megkóstolta a
nagyszerű kenyeret. A család azonban mégsem
sikerült. Egy német, aki tökéletesen tudott an-
goul, megszólította a követet és elpanaszolt
neki mindent. Elmondotta, hogy a kenyér ehe-
tetlen, egyebet alig kapnak, leveleiket elfog-
ják, pénzhez nem jutnak, gyűlölség veszi kö-
rül őket, a betegeket nem gyógyítják, gyötrő-
dés és borzalom az életük. A francia urak,
akik a követet kísérték, nem tudtak egy szót
sem angolul és tehetetlen dühvel nézték a bá-
tor német viselkedését.

Az amerikai követ ur volt, tehát intézke-
dett. Megkérte a németet, hogy lépjen vele le-
velezésbe és angolul minden panaszt írjon meg
neki. A követség nyolc napon belül válaszolni
fog, amire ismét nyolc napon belül kér felele-
tet. Ha akár ide, akár oda nem érkezik meg a
levél, a követ tudni fogja, hogy a francia ha-
tóság tette rá a kezét. S az esetben szigoruan
fog fellépni.

Ettől a látogatástól fogva jobb lett az in-
ternáltak helyzete. Az amerikai követségtől
tiszteletes pénzbeli segítséget kaptak, a na-
gyobb családoknak 2-300 frank is jutott. Da-
ki csak kért, föltétlenül kapott 20-30 fran-
kot. Most már ez elmaradt, mert a magyar
kormány intézkedésére az internált magyarok
fejenként havi ötkoronás segítségben részesül-
nek. Ami ugyan fölötté kis pénz, de mégis
csak valami.

(Hat német apáca.)

Van Párisban egy német apáca-rend, a
melynek tagjai a háboru kezdete óta a fronton
tartózkodnak és ápolják a sebesülteket. A
nemzetközi egyezés értelmében a német apá-
cákat is haza kellene bocsátani Franciaország-
ból, ám a francia hadvezetőség ezt nem en-
gedi. Ehelyett a német apácákat visszahívták a
frontól, ahol a legnagyobb veszedelemben vét-
ték gondjukba a francia és a német sebesülte-
ket s a buzgó, jóságos nőket szintén a kon-
centrációs táborba küldték. Így jött hat német
apáca Chateaurouxba. A német apácák sok
szörnyűséget meséltek, amit a harc téren ta-
pasztáltak s egyebek között — esküvel — eze-
ket mondták:

A szenegáli szerezesen vadászok közül töb-
ben megsebesülve kórházba kerültek. Az apá-
cáknak is, orvosoknak is feltűnt, hogy az afrikai
vadak ruhájának a zsebeiből szörnyű bűz árad.
Amikor levelezették őket, megvizsgálták a
zsebeiket. A zsebekben levágott orrokat, füleket,
kézujjakat találtak papírba vagy rongyba cso-
magolva, rothadó állapotban.

Ilyeneket láttak és tudnak a német apácák,
ezért nem térhetnek vissza hazájukba.

— Rövid leírás és felületes vázlat a zai
Franciaországról.

Felmentés a hadititok megsértésének vádjá alól.

(A komarnói esete az esküdtek előtt.)
Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Nagyvárad, szeptember 18.

Még a múlt évben, első nagy offenzívánk alkalmával történt, hogy a nagyváradai honvéd gyalogezred nagyszerű csatát nyert komarnói község mellett. A csatának egy hős tisztje részletesen számolt be a Tiszántul című lapnak a nagyszerű eseményről, amit annak idején le is adott. Dacára annak, hogy a cikk egyáltalán nem tartalmazott olyan dolgokat, melyek a törvényekkel és az idevonatkozó tiltó miniszteri rendelkezésekkel ellentétben lettek volna, a nagyváradai királyi ügyészség megindította az eljárást a cikk írója, Tyll János az újság belső munkatársa ellen.

A királyi törvényszék esküdtbirósága tegnap foglalkozott az ügyvel. Az esküdtbiróság elnöke Szöllőssy Gyula volt. Birák voltak Gyenge Béla, Sztachó Károly. A vádat Thury Endre dr. kir. ügyész képviselte, míg a védelmet a lap felelős szerkesztője Papp Károly dr. látta el.

Nyomban az esküdtszék megalakulása után az ügyész kifogást jelentett be az ellen, hogy a védelmet Papp dr. látja el, jóllehet a vádiratban a védőügyvédnek tanuként való kihallgatását indítványozta. A törvényszék a kifogást elutasította. Ezután megkezdődött a tulajdonképeni tárgyalás.

Az általános kérdések lejtétele után az elnök a vádlotthoz intézett kérdésekben a kérdéses cikk szerzői minőségére vonatkozólag megállapította, hogy a cikket Tyll János írta. Arra a kérdésre, hogy:

— Bűnsnek érzi-e magát vagy sem?

Tyll nemmel felelt, amit azzal indokolt meg, hogy a komarnói esete nem képzhető hadmozdulatokra, mert hiszen ott csak egy rohamról, tehát a magyar csapatoknak az orosz lövésekre való rohanásáról van szó. Így a cikk megjelenése, amely különben is egy nappal előzőleg megtörtént esete lefolyását írta le, nem érthető a haderő érdekeinek.

A cikk felolvasása után az esküdtekhez intézendő kérdések megszövegezése következett.

A kir. ügyész indítványozta, hogy katonai szakértő hallgattassék ki arra, hogy a cikk a hadviselés érdekeit sérti. Az esküdtbiróság ezt az indítványt elutasította.

Ezek után felhívta az elnök a vádhatóság képviselőjét a vád előterjesztésére.

Thury Endre dr. vádbeszédében azt vitatta, hogy a 4-ik honvédgyalogezred tűzkeresztsége című cikkben hadmozdulat van és hogy abban a monarchia hadseregének működéséről számolt be a vádlott. Ennek a cikknek a közlése pedig nem volt megengedve a hadvezetőség által. Hogy pedig tényleg hadmozdulat volt-e a leírt esete, vagy sem, annak eldöntésére katonai szakértő meghallgatását indítványozza a felpanaszolta, hogy ezt az indítványát az esküdtbiróság elutasította. De ennek megállapítása tulajdonképen felesleges is, mert csakis azt kell vizsgálni, hogy a közlemény megjelenését engedélyezte-e a kormányhatóság, vagy sem. Mivel pedig engedélyezve nincs, a büncselekmény fennforog, s azért marasztaló ítéletet kér.

Papp dr. védőbeszédében igen élénken illusztrálta azt a nagy szolgálatot, amit a háború alatt a sajtó és annak munkásai végeztek és végeznek. Ezért a munkáért nemcsak

a magyar miniszterelnök, de Vilmos császár elismerését is kivívták. Az inkriminált cikkel hazafias szolgálatot teljesített a lap. Annak idején, mikor a cikk megjelent, a 4-ik honvéd gyalogezredről hírhírök voltak elterjedve. A közönség ezeknek a rettentő híreknek a hatása alatt állott. A nyomott hangulat közepette tudta meg és írta meg a vádlott a cikket, mely megnyugtató hatással volt és az itthonlétükbe reményt, lelkesedést öntött. A cikk nem tartalmaz hadmozdulatot, mert hadmozdulat alatt csak a hadsereg egy részének helyváltozása, újabb csoportosítása érthető, ilyet pedig a cikk nem tartalmaz. A cikk csak a nagyfront harcának egy epizódját tárgyalja. Az ilyen epizódok események megírása pedig nemcsak napirenden van, de határozottan jó hatással is van a közönségre. Ezeknek a közlése nincs megtiltva a miniszteri rendeletben sem. Ezt a büncselekményt a törvény öt

évi szabadságvesztéssel bünteti s azért a bűnösség kimondásánál nagyon meg kell fontolni, hogy szándékában állott-e a vádlottnak e büntény elkövetése, vagy legalább előre láthatta-e, hogy eselékénye a hadvezetés érdekeit sérti. Kétségtelen, hogy e vádlottat ez a büncselekmény nem terheli s ezért felmentést kér.

Az esküdtbiróság ezután két kérdést tett fel. Az első volt a szerzői minőség megállapítása, a második, hogy hadititkot árult-e el Tyll János a cikk közreadásával és így elkövette-e a hadititok megsértésének büntettét.

Az elnöki rezümé befejeztével egyhangúlag nem bűnsnek mondták ki Tyll Jánost.

Az esküdtbiróság az esküdtek határozata alapján Tyll Jánost a vád és következményei alól felmentette. Thury dr. az ítélet ellen semmiségi panaszt jelentett be.

Békét akar kötni az orosz kamarilla.

— Az orosz reakció sikere. — Külső béke a belső forradalom elnyomására. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Pétervár—Stockholm, szeptember 18.

Békét kötni akar a kormány.

Pétervár: A дума elnapolása a kamarilla nagy győzelmé. A kamarilla legközelebbi lépése az lesz, hogy békekötésre kényszeríti a kormányt. A kamarilla helyre akarja állítani a külső békét, hogy a teljes erővel várható belső mozgalmakat elnyomja.

Duma a дума mellett.

Pétervár. A dumaképviselők nagy része Wyborgban külső dumailést akart tartani, azonban a wyborgi pályaudvaron feltartóztatták őket és kénytelenek voltak visszatérni Pétervárra.

A дума elnapolása.

Stockholm. Mután a parlamenti blokk képviselői megbízottakat a cárhoz a főhadiszállásra elküldték, hogy ott az ország hangulatáról felvilágosítsák, előadás minisztertanács volt, melynek végzetével Goremykin szintén a főhadiszállásra utazott. A minisztertanács arról a kérdéssel tanácskozott, vajon a kormány meghajoljon-e a дума előtt? A tanácskozás során a legelősebb véleményeltérések voltak.

Goremykin és Sachovszkij az összes blokk követeléseknek kerekén való elutasítása mellett foglaltak állást s a дума és a birodalmi gyűlés rögtönös elnapolását, valamint az alkotmány 87. szakasz alapján a rendkívüli állapotnak azonnali életbeléptetését követelték, ami a kormánynak diktatori hatalmat biztosít. Azt vitatták továbbá, hogy a dumában elhangzó beszédek a népet nyugtalanítják, mielőtt minden biányt tölöznek. Épen ezért új reakciós miniszteriumnak kell alakulnia, hogy a helyzet a moszkvai zemsztvóknak szeptember 20-án történő összeüléssére tisztázva legyen.

A miniszterek egyrésze, mint Szeserbatov, Charitauov és Chvosztov ezzel szemben a дума feloszlata esetén ki akarnak lépni a kabinetből, mert a feloszlata folytán a nép izgalma fenyegetően veszedelmesé válhat.

A cár a főhadiszálláson először Goremykint, majd a blokk képviselőit, ezután újra Goremykint fogadta. A cár elhatározása az el-

napolást illetően Oroszország jövőjére rendkívül nagy jelentőségű. Alapában azt hiszik, hogy kiméletlen reakció fog következni, ami szerecsélen hadiesemények mellett könnyen robbanást idézhet elő.

Kopenhága. A Novoje Vremja a дума elnapolásáról írva, azt mondja, hogy a minisztertanácsban megvolt az egyezés a tekintetben, hogy a haladó dumaklub számos követelése teljesíthető. A kabinet átalakításának gondolata azonban a lakosság előtt nem népszerű. Másrészt semmi ok sincs arra, hogy a дума elnapolása tovább tartson, minthogy a дума maga módot fog találni a hadsereg újjászervezésére s a hadianyag előteremtésén való felügyeletre.

Köln. A Kölnische Zeitung a birodalmi дума elnapolását olyan politikai eseménynek mondja, melynek következményeit egvágre nem lehet látni, azonban semmiesetre sem maradt hatás nélkül Oroszország belső állapotainak és magának a hadjáratnak fejlődésére. Az országnak és a kormánynak az a reménye, hogy a дума összehívása a nép izalmát csillapítani fogja, nem teljesült, a legközelebbi jövő pedig meg fogja mutatni, hogy a дума beárásának milyen végzetes következményei lesznek.

A zemsztvók feloszlata.

Zürich. A sveici lapok pétervári jelentése szerint az orosz kormány rendeletet bocsátott ki, melylyel a moszkvai terni, kurszki és charkovi zemsztvókat feloszlataja kormányellenes határozataik miatt. Moszkva városi kapitányát állásától felmentették.

Az orosz hecciap a дума ellen.

Kopenhága. A Novoje Vremja szerint a dumát november 14-re fogják összehívni. A minisztertanács egvágesen abban állapodott meg, hogy a szabadelvű dumacsoportok által követelt számos reform elfogadható. A kormány újjászervezésének eszméje a lakosság körében népszerűtlen. Arra nincs ok, hogy a dumát továbbra együtt tartásák, mert a kiküldött дума tagok a nemzeti honvédelmi bizottságokban kellő módon képesek ellenőrizni a hadsereg új felszerelését és szükségletének ellátását.

Döntő jellegű harcok az egész keleti fronton.

— Ötvenöt hadtestünk az arcvonalon, negyvennégy a tartalékban. — Hazudik az orosz hivatalos jelentés. —

Távított tudósítás.

Genf—Zürich—Csernovic, szept. 18.

Döntő harcok a keleti fronton.

Genf. A sveici lapok azt hiszik, hogy a keleti fronton általános, nagy, kiható jelentőségű harc áll küszöbön, amelynek a keleti fronton döntő jellege lesz.

Ungent kiüritik az oroszok.

Zürich. A milánói Secolnak jelentik Bukarestből: Az oroszok a központi hatalmak várható offenzívája következtében előkészítik Besszarábia kiüritését. Bukarestben úgy tudják, hogy ki fogják firtani Ungent, amely az egyetlen összekötő pont a román és az orosz vasutak közt.

Kilencvenkilenc német és osztrák-magyar hadtest a keleti fronton.

Lugano. A Corriere della Sera azt írja a Temps pétervári levelezőjének tudósítása alapján, hogy Németország és Ausztria-Magyarország kilencvenkilenc hadtesttel rendelkezik a keleti harctéren. Ezekből ötvenöt a fronton, a többi negyvennégy a tartalékban van.

Heves harcok Rovaó körül.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: Pínszk megszállásának emlékeztetőként tegnap az oroszok igen nagy erővel támadták északi szárnyunkat. Csapataik a Rovaótól északra levő térből törték előre. A heves harc még ma is tart.

Ezenkívül az orosz ellentámadások csak a balszárnyon Pucától keletre provokáltak nagyobb harcot. Végül is valamennyit visszavertük.

A legutóbbi orosz hivatalos jelentés az ellenséges páncélos autómobilok sikeréről tudósított. Az egyik orosz páncélos autómobil, mely az állások között manőverezett, tegnap tüzérésünk összetörte.

Agyuharcok a besszarábiai fronton.

Csernovic. A besszarábiai határfronton folytonos heves agyuharcok folynak. Tüzérésünk több sikert ért el, néhány orosz üteget elpusztított, több orosz fedezéket megsemmisített.

Harakirit követtek el a japán attasék Galiciában.

München. A pétervári japán követ hivatalosan közli, hogy azok a japán katonai attasék, Nagano őrnagy és Vasinato kapitány, akik az orosz operációk alatt Galiciában tartózkodtak, június tizenhétedikén Lemberg közelében harakirit követtek el, nehogy német fogságba kerüljenek. A két japán tiszt tüzérségi instruktor is volt egyúttal az orosz hadseregben.

Fantasztikus fogoly számok.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: Az orosz vezérkar a következő jelentést adta ki:

Oroszország: Az ellenség nyomása a Píksztern és Fauken-tó és

Rakiski falu vidékén a Jakobstadt—Dünaburg vonaltól nyugatra még mindig érezhető. A podzobricei vasuti állomás környékén visszavertük az ellenség több támadását. Neisagola vidékén (Wolbrovtól délnyugatra) az ellenség támadásai igen intenzívek. Az Orani—Kossov fronton az ellenség elővigyázatosan folytatja kelet felé előnyomulását. Itt Mosti-Oziernin körül (Klanintól nyugatra) került komolyabb harcokra a sor.

A Pinca folyótól délre az ellenséges lovasság a Puria és Pripjec egyesülésének vidékére vonul. Rovidze mellett Deraznotól keletre sikeresen áthaladtunk a Worinon, harcok közben tért nyertünk és egy egész osztrák zászlóaljat elfogtunk.

Derazno-Klevan körül az ellenség offenzívába ment át, amelyet azonban feltartóztattunk, erélyes ellentámadással Klevantól nyugatra előnyomultunk és az olisivai melletti ütközetben több, mint ezerháromszáz foglyot ejtettünk. Szeptember 13-án csapataink az ellenséget kiűzték Rydom faluból és környékéről (Wiesnievietől nyugatra), az ellenség gyorsan visszavonult. Később Rostoki faluból is nagy veszteségei mellett kiszorítottuk. A foglyok száma eddig husz tizet és kétezer katona.

(Ez az orosz jelentés a sikerek egész soráról ad hírt az egész fronton. Ez az igyekvett Oroszország mai helyzetében könnyen érthető, hogy szövetségeseinél és a semlegeseknél minél nagyobb bonyomást tegyenek a sikerek. Meg kell azonban állapítanunk, hogy Klaván melletti orosz előretörést a legsúlyosabb veszteségeink mellett visszavertük, a Kontova és Pitkovic melletti magaslatokat, melyek átmenetileg az ellenség kezében voltak, csapataink visszafoglalták. Tarnopoltól északnyugatra az orosz jelentésben említett Hladki és Zbrov faluknál szeptember 15-ikén az oroszok vereséget szenvedtek és több mint kétezer foglyot vesztek. Ezek alapján megítélhető a kommuniké többi adatainak hitelessége is. Különösen a fogolyszámok oly fantasztikusak, hogy azokat még akkor sem szükséges cáfolnunk, ha a Rígától Csernoviczig terjedő egész frontra vonatkoznak.)

Ruszkij generális.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: Az orosz hadsereg tulajdonképeni főparancsnoka most Ruszkij generális. A tábornok magas termelű, karsu férfiú, rövidre nyírt fehér hajjal és bajusszal. Szemüveget visel és inkább tudósnak néz az ember, semmint hadvezérnek. Az orosz hadsereg legkiválóbb csapatvezérének tartják. Nikolajevics Miklós nagyherceggel rossz viszonyban volt, mert Ruszkij a háboru elején azt ajánlotta, hogy az orosz főerő Németországra vesse magát és Ausztria-Magyarországgal szemben csak defenzívára szorítkozzék. Tervének ellene mondott a szent szinódus, amely pusztán vallási okokból fontosabbnak tartotta Galicia és Magyarország egy részének meghódítását, mint Németországot.

Nikolajevics nagyherceg e mellett a terv mellé állott és így történt, hogy a háboru elején az orosz offenzíva Galicia ellen irányult. Hogy e hadtervnek csakugyan vallási motivumai voltak, bizonyítja az is, hogy az orosz hadsereget egész sereg pápa követte, akik aztán elárasztották Galiciát és megkezdték reformáló munkájukat.

Az orosz hadsereg stratégiai célja dolgában ilyenformán teljes volt az ellentét a nagyherceg és Ruszkij generális között. Ruszkijnek csak egy jelentékeny híva volt az orosz hadvezérek között, Ivanov tábornok, aki teljesen osztozott Ruszkij véleményében. Ivanov tábornok szintén kiváló csapatvezér. Valamivel idősebb, mint Ruszkij, körülbelül hatvan esztendő. Igazi orosz típus. Sűrű körbátlla és nagy bajusza van, termete hatalmas. Épp oly energikus férfinak ismerik, mint Ruszkij tábornokot.

Háborus fényképek.

*
Az ideges ember.

*

Bár a város, ahol lakom,
A hadszíntértől távol,
És nem remeg meg ablakom
Ágyuszó-orgonától,
Az utcákon nem fenyeget,
(Hisz' nem vagyunk Londonba')
Hogy áthatja a leget
Néhány Zeppelin-bomba,
Bár nincsen rá semmi alap:
A háborút egészen
Nem is az ablakom alatt:
Az idegemben érzem.

Mint reumás láb megsajog
A készülő esővel:
Ép olyan nyugtalan vagyok,
Ha nem jelent jót Hóler;
Ha új orosz erő vonul,
Ezt ép úgy megorrontom,
Mint a helyzet baborul
A távol Irák-fronton.
Mint ötsoros drótkadály
Feszül idegem kianna,
Gyógyítgatom, míg el nem áll,
Ot-hat-tíz aszpirinnal.

Ugy érzem, vagy csak képzelem:
Köröttem esata tombol,
Helyemet sehol sem lelem
Az örök izgalomtól;
A harcok láza bennem ég,
A fejem egyre kábul,
Nem is győzöm a gyógyszerét
Hozatni patikából;
A trigemint, piramidont
Egykedvűen szedem be:
Talán-talán nyugalmat olt
Megtépett idegeimre.

Éjjel ha jó a pihenés,
Eszem ott jár a harcban,
Vivódok és töprengök és
Veronállal elalazom.
Egyik nap mába így omol;
Ezt ki nem állja ember:
Ennyi tabletta, ennyi por
Nem bír az idegimmel!
A doktor már ki is nevet
És szól esendő humorral:
„Nos még egy gyógyszert rendelék:
Harcteret puskaporrall.”

Rendre.

A Boros Béni-téri tüztelep.

— A törvény a kisajátítást parancsolja. — A miniszteri döntések. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 12.

Arad város sok ezer polgárának biztonsága azt parancsolja, hogy mindazok, akiknek szava súlyival bír, ne engedjék lekerülni a napirendről a Ländler-gyár szégyenletes ügyét. A város hatóságának az alább kimutatandó törvényszakaszok és elvi jelentőségű miniszteri döntések szerint joga van ahhoz, hogy új telepengedélyezési eljárást indítsa a tüztől elpusztult Ländler-telep ügyében. A különböző okokból kétségtelenül kimutatható elfogultságnak el kell hallgatni ebben a kérdésben, mert ha önmagától nem hallgat el, akkor el fogja némitani a jogosan felzuduló közvélemény. Nem győzzük eléggé hangsúlyozni, hogy itt nem szabad egy cég magánérdekét tekinteni, hanem egy városrész nyugalma, élet és vagyonbiztonságát kell szem előtt tartani. Aki pedig nem így ítéli meg a helyzetet, annak nem szabad az ügyben való intézkedési jogkörét meghagyni, mert az kétségtelen módon bebizonyította elfogultságát.

És itten szembe kell szállni mindazokkal, — akár a rendőrfőkapitány az, akár más — akik azt állítják, hogy az elpusztult Ländler-féle fűrészgárnak nem kell újból kérni a telepengedélyt. Ez nem felel meg az 1884. évi XVII. t.-c. (az ipartörvény) kiegészítő miniszteri döntéseknek. Aki ilyesmit állít, az valószínűleg a következő döntvényre alapítja álláspontját.

Részben megsemmisült ipartelep helyreállításához új telepengedély nem kell (45.876—1896. kereskedelmi miniszteri elvi határozat.)

Aki azonban erre alapítja okfejtését, az föltétlenül félrevezeti önmagát és félre akar vezetni másokat is. A most vitatott esetben ugyanis nem „részben megsemmisült” ipartelepről van szó, hanem a teljesen leégett Ländler-gyárról. A gyár épületei ugyanis elhamvadtak és annak következtében az egész ipartelep működése megbénult.

A gyár mellett lévő fátelep nem vált a tűz martalékává, azonban most nem a fátelpről, hanem a gőztüremről, a gyártelepről kell beszélni. Hogy csakugyan új telepengedélyt kell szerezni a cégnek, azt a következő döntés is igazolja:

„Azon esetben, ha a telep nem szüntettetett be, tisztán a telep tulajdonosának személyében beállott változás folytán a telepengedély érvénye nem szűnik meg; amennyiben azonban a telep lényegesen átalakítatik vagy kiterjesztetik, az L. T. 33. §-ban foglalt rendelkezés folytán újabb telepengedélyezési tárgyalás tartandó. (82.420—1893. K. M. e. h.)”

A Ländler-telepet leégése következtében át kell alakítani, sőt mi több: — egészen újja kell építeni, már pedig ez új telepengedély nélkül nem történhet meg. Ugyanezt az álláspontot igazolja a következő két rendelkezés.

„Az 1884. XVII. t.-c. 33. §-a értelmében a törvény 25. §-a rendelkezése alá tartozó (ahát már engedélyezett) üzlettelepeknek minden lényeges átalakítása vagy kiterjesztése, valamint az üzem módjának megváltoztatása is, az iparhatóságnak bejelentendő s az utóbbi, ha szükségesnek véli, a 27. §. határozmányai szerint új tárgyalást,

illetve eljárást tűzhet ki. (1950—1896. K. M. e. h.)”

„Üzlettelep átalakításánál az átalakítás nemcsak bejelentendő, hanem arra engedély is kérendő, melyet az iparhatóság vagy telepengedélyezési tárgyalás után, vagy anélkül ad ki. (52.003—1893. K. M. e. h.)”

Az elhamvadt Ländler-telepet át fogják alakítani, mert hiszen átalakítás nélkül mostani leégett állapotában nem tud tovább dolgozni. Az egyik döntés szerint az iparhatóság „ha szükségesnek véli” új eljárást tűzhet ki. Az iparhatóságnak szükségesnek kell tartani az új eljárás megindítását, mert az iparhatóság a polgárság bizalmából ül a helyén, azért áll a közönség szolgálatában, hogy annak érdekeit képviselje. Már pedig most sok ezer polgár érdekéről, életbiztonságáról kell gondoskodnia és nem szabad másképpen cselekednie, nehogy kellemlen kommentárookra adjon okot és alapot. A közönségnek, ennek a városnak egész érdeke pedig az, hogy a környéket állandó rettegésben tartó telepet nem szabad tovább megtérni mostani helyén, Arad kellős közepén!

De jó, tekintsünk el attól, hogy a gyárnak új telepengedélyre van szüksége, s akeptáljuk azt az erőszakos és semmivel meg nem indokolható magyarázatot, hogy a Ländler-gyár csak részben semmisült meg, s akkor nem szükséges új telepengedély; még ennek az álláspontnak a meghagyása mellett is joga van Arad város közgyűlésének erős kézzel bele nyulni a Ländler-féle tüzfészakbe és megszüadítani a polgárság tekintélyes részét az állandó rettegéstől. Erre jogot ad a közgyűlésnek az ipartörvény 36. szakasza, amely így szól:

„36. §. Ha valamely fizet az egészségre ártalmas, vagy egyébként a közönségre hátrányos, vagy veszélyes hatást gyakorol, vagy a 34. §-ban említett eset áll elő, vagy ha népesebb utcákban nagyobb mennyiségű gyuannyaggal működő, vagy ilyet készítő, könnyen tűzveszélyt okozhatna; az, ha a káros hatolyás másképp el nem távolítható, még az esetben is, ha az a jelen törvény alapján engedélyezett ipartelepen gyakorlatba vétetett, vagy ezen törvény keletkezése előtt érvényben volt rendszabályoknak megfelelőleg üzetett is: — teljes kárpótlás mellett kisajátítás útján megszüntethető. Az ilyen kisajátítást igénylő vállalat káros volta sohasem megán, hanem mindig közérdek szempontjából ítélendő meg.”

Szinte azt mondhatnók, hogy az ipartörvény idézett szakaszát egyenesen a Ländler-féle telepre szabta a képviselőház. Ennél a telepnél megtalálhatók a törvényszakasz legfontosabb kitételei: népesebb utcán nagyobb mennyiségű gyuannyaggal működik, ilyent készít, könnyen tűzveszélyt okozhat. Rövid idő alatt kétszer gyuladt ki és a véletlennek, az alkalmatlan időjárásnak köszönhető, hogy a körülötte lévő háztömb el nem pusztult. Arad város tanácsának, s a polgárság bizalmából összegyűlt törvényhatósági bizottságnak nem szabad tovább tenni, hogy amíg tömérdék aradi csakádapa a lövészárokban védi meg hazánkat, addig azoknak itthon maradt csakádja állandó remegésben éljen a tüzet okádó Ländler-gyár

közelében. A városnak igazán minimális áldozatába kerül ez a lépés; a gyártulajdonosnak teljesen mindegy, ha a lakosságot nem veszélyeztető más helyen épül föl az új műhely, a telek tulajdonosának pedig — mert hiszen kizárólag ennek érdekéről van szó — megadja a város a mai értékviszonyoknak megfelelő árt; a telket azonban néhány év múlva Arad jól tudja értékesíteni arra való tekintettel, hogy a város éppen ebben az irányban fejlődik legimpozánsabban.

„Rossz király lesz belőled.”

Amit az olasz uralkodóról már gyermekpajtásai tudtak. — Irigy, rosszindulatú babyból hitszegő ember.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 18.

A „Hamburger Nachrichten” hasábjain meséli el A. Nalli-Autenberg tanítónő, ki olasz arisztokrata-családoknál a német nyelvet tanította, a következőket:

— A hetvenes években, mikor huzamosabb ideig tartózkodtam Rómában, Sermoneta herceg három fiát tanítottam a német nyelvre. Okos és kedves fiúk voltak; később német egyetemeken folytatták tanulmányaikat. Tanítványaim gyakran meglátogatták a kis Viktor Emdnuelt otthonában és én ilyenkor elkísértem őket, így alkalmam volt jól megfigyelni.

Első látogatásunk alkalmával a principinot, — mert így nevezték — a Villa Ludoviciben találtuk. Gyönyörű kastély volt ez. „Volt”, mert azóta elpusztult. A herceg nevelődjének, egy igen kedves, idősebb hölgynek társaságában volt. A herceg tisztelettel volt, aránytalanul alacsony termetű és a miss még mindig *babynak* nevezte. Bemutakoztam a kis hercegnek és némi bliszkeséggel hangomban mondtam: Porosz nő vagyok. Sőt mi több: berlini. A principino lekicsinylőleg mért végig: Hát az is valami, hogy berlini vagy?

Tanítványaim játszani kezdtek a herceggel. Katonásdit, mert ez volt a kedvence játéka. Kis fegyver volt a karján és a gyerek-katonacsapat élén lépdelt, kurta lábcsakáival. De mivel igen önző és akaratos volt, hamar összeveszett pajtásaival. Bofredo, a herceg második fia ingerülten kijött fel egyszer „Nem játszom többet veled! Principino, te nagyon neveletlen vagy, rossz király lesz belőled.”

És öccsével, Livioval külön játszottak tovább, míg bátyja továbbra is hive maradt a népszerűtlen kis heregnek és az ő parancsszavára hallgatott.

Máskor a Quirinában kerestük fel a herceget. Hálószobájában, kis ágya mellett ott volt nevelődjé ágya. Az igazság megköveteli, hogy el is mondjuk, hogy a derék asszony odaadó gondoskodását ő is szeretettel viszonozta és egész halála napjáig háládatos volt hozzá.

Aznap, hogy meglátogattuk, egy tábornok egy csizet hozott neki ajándékba. A herceg olyan nagyon örült az ügyes kis állatkának, hogy látogatóival nem is törődött. Tanítványaim ezalatt sorra bámulták a herceg játékeit, főleg szebbnél-szebb könyveit. Leone, a legidősebb meg is jegyezte: Milyen jó, hogy ma a csizzel van elfoglalva. Különbönb semmihez sem nyulhatnak. Még a könyveket se nézhetjük meg.

Még egy kis epizódot jegyzek fel, melyről annak idején sokat beszéltek Rómában.

Mikor a principino egyszer édes anyjával, Margit királynővel sétakocsizást tett, a kíséző udvarhölgy valami olyan megjegyzést tett, amely nem tetszett a kis hercegnek. Kemény hangon mondta anyjának: Ha király lennék, tüstént lefejeztetném ezt az asszonyt. A királyné nagy haragra gerjedt és egy heti szobaárissal büntette meg fiát a nyelvéért.

Vajon milyen büntetést kap majd ma, sokkal nagyobb bűnéért, esküszegéséért, szövegségei elárulásáért.

Kormányváltozást várnak Romániában.

(A konzervatív-kabinet terve. — A bukaresti németkövet tanácskozásai.)

— Távirati tudósítás. —

Bukarest, szeptember 18.

Busché német követ tegnap tanácskozást folytatott Porumbaru román külügyminiszterrel.

Bukarest. A bukaresti russzofilpárt vezető organuma, az „Epoca”, mint szenzációs eseményt, vastag betűkkel jelenti a következőket:

„Busché német követ és Radev bolgár követ mikor legutóljára távoztak Bukarestből őszi tartózkodási helyére, együtt utaztak egy vasuti ülékében. Busché Szinajába, Radev Buschtenibe.”

— Vajjon miről beszélgethettek? — kérdi az Epoca aggodalmas hangon.

Konzervatív kabinet következik Romániában.

Bukarest. Take Jonescu „Egy nyomorult” c. vezető-cikkét irt lapjába, a „La Roumanie”-be. Ez a cikk valósággal hemzseg a leghihetlenebb gyalázó kifejezésektől Marghiloman ellen és azzal a felkiáltással végződik, hogy „Marghiloman, ez az áruló, olyan kritikus időben, mint a mai, semmi szin alatt sem juthat az államügyek élére.”

A konzervatív párti „Inainte” csufondáros hangon válaszol Take Jonescunak egy Marghiloman-kormány kinevezésétől való félelmére.

— Take Jonescu — írja — ismét megijedt. Mindenfelé híreszteli, nem lehetetlen, hogy egy konzervatív kabinet alakul. Megnevezi a személyeket is, akik ennek a kabinetnek a tagjai lesznek. Ném tudja, Marghiloman, vagy Majorescu lesz-e a miniszterelnök, de azt biztosan tudja, hogy konzervatív kabinetről van szó, a melyben Stere Constantin és Badarau Sándor is tárcát vállalnak. De most a dolog java következik: Take Jonescu elmegy a katonai faktorokhoz is és megkérdezi őket, a harcéri helyzet valóban olyan-e, hogy neki sem szabad többé azért a politikáért harcolnia, amelyet eddig képviselt?

Aranyszállítás Törökországba.

Bukarest. Tegnap reggel Berlinből egy német vagonban aranyat szállítottak Törökország részére az északi pályaudvaron át. A román pénzügyminiszter által kiküldött bizottság megállapította, hogy 97 ládikában 4830 kgr. arany van német márkában. Az aranyat vivő vagonban öt németországi bankigazgató is utazott Konstantinápolyba.

A romániai mozgósítás híre.

Athén. Az a hír, amely szerint Románia az áruforgalmat az állam területén beszüntette, rendkívül mély benyomást keltett Athénban. Egyesek azt hiszik, hogy ezek a rendszabályok a romániai mozgósítás előkészítésére szolgálnak és híre futott annak is, hogy az áruforgalom beszüntetése a román vasutakon a bolgár határ felé való csapatszállításokkal függ össze. Jól informált diplomáciai körökből nyert értesülés szerint, ez a felfogás nem helyes. A

Nea Himera című lap, amely félhivatalosa a kormáynak, megközelíti az igazságot, amikor a következőket írja:

— Románia magatartása csupán Görögország és Szerbia hasonló érdekeinek összeegyeztetésével képzelhető el, nekünk pedig érdekünk, hogy Bulgáriát balkáni akcióitól visszatarítsuk. Mindenesetre el kell ismernünk, hogy tulajdonképpen a Balkán-államok, egyike sem intézhet balkáni politikát. Az egész balkáni probléma föloldhatatlanul összefügg és minden politika, amelyet a Balkánon üznek, állásfoglalást jelent egyik vagy másik csoport mellett.

Ha Bulgária a középponti hatalmak mellé óhajt állani és a középponti hatalmakra akarja magát bízni, akkor ebben a szándékában a szerb-román-görög kombináció sem akadályozhatja meg.

Háborús hangulat Szófiában.

Frankfurt. A Frankfurter Zeitung jelenti Szófiából: A hangulat itt nagyon hasonlatos az 1912. évi Balkán-háborút megelőző mozgósítás napjainak hangulatához. A katonai felszereléseket szállító üzletek zsúfolva vannak vevőkkel. A közeli háborúról, mint elhatározott tényről beszélnek. Ezenközben a diplomáciai hadjárat még nem fejeződött be.

A bolgár ellenzék a királynál.

Szófia. Az ellenzéki vezérek kihallgatásáról Ferdinánd királynál a következő félhivatalos közleményt adták ki:

Az ellenzéki vezérek mindenike pártjának szempontjából kritika alá vette a kormány politikáját és a szobranje egybehívását, ugyszintén egy több pártot felölelő koncentrációs kormány alakítását sürgette, hogy esetleges kalandoknak elejét vegye, a melyek ellenkeznek a nemzet érzelmeivel és érdekeivel és a melyek végzetes következményekkel járnának az országra. A király az ellenzék vezéreinek kijelentéseit tudomásul vette és egyúttal pedig közölte, hogy a miniszterelnököt utasítani fogja, hogy ez ügygyel foglalkozzék.

Oriási tömegek szállnak fegyver alá.

Szófia. Már a kora reggeli órákban a makedon kivándorlók számos csoportja járta be a várost és gyülekezett a katonai gyakorlótéren, ahol egész napon át igen nagy élénkség uralkodott. A behívott újoncok és legionáriusok lelkes hangulatban ünnepezték a tiszteket és hangos hurrázás viharzott a térségen. A behívások eredménye az egész országban felülmúl minden várakozást. A gyülekezési helyeken megjelent férfiak száma sokkal nagyobb mintsem remélték, aminek töoka a menekült férfiak nagyszámú odaözönlése.

Megosalták az oroszok Filipesout, megosanék Bratianut.

Bukarest. Adeverui munkatársa érdekes beszélgetést folytatott Filipescu volt hadügyminiszterrel. Filipescu, aki tudvalevően hónapokon át eredménytelenül azon dolgozott, hogy Románia az ententehez csatlakozzék, most nagyon megszelídülve és az entente győzeim reményeiből kiábrándulva felelt az újságíró kérdéseire.

— Egy éve annak — mondotta az újságíró — hogy excellenciád Bukarestben mozgalmat indított Románia beavatkozása mellett. Milyen különbség van a mostani és az akkori helyzet között?

— Ma egy éve Budapesten lövészárkokat ástak, ma országunk védelmére mi ásunk lövészárkokat Predealban — felelte szomorúan Filipescu. — Ez jellemzi a különbséget az akkori és a mostani helyzet között.

— Ha akkor a helyzet olyan kedvező volt, miért nem élezték ki önök a dolgokat?

— Nagyon egyszerű okból. Szeptember 2-ikán azt az ígéretet kaptuk, hogy tizenkét napon belül az orosz hadsereg átlépi a Kárpátokat. Akkor engem csaltak meg. Most Bratianut csalták meg.

— Mi most a teendő?

— Várunk. Az a kedvező alkalom már sohasem tér vissza.

Görögország talpalattnyi Makedon földről sem mond le.

A görög kamara elnapolása, amelyet vártak ugyan, de még sem tartottak közvetlen küszöbön állónak, jellemzi a nagy zavart, melyben Venizelosz miniszterelnök egyrészt a külső helyzet, másrészt a belső nehézségek miatt van. Mindenek előtt kellemtelen a makedoniai képviselők fellépése, akik Görögország külső politikáját, főképpen Venizelosz imert programját, alapos vizsgálata alá vették s arról tárgyalásokat folytattak. Az a körülmény, hogy Venizelosz hozzájárult Szerbiának a Vardaron túlvolt terület egyes részeinek elválasztásához, azt látszik megerősíteni, hogy Venizelosz most is ragaszkodik eredeti programjához, amelynek alapján Makedóniában görög területről is kellene mondanja. A makedoniai képviselők választástól utasítást kaptak, hogy a kormánytól határozott nyilatkozatot követeljenek arra nézve, hogy egy talpalattnyi makedon területről sem mond le. Észak-Epirusból is nyugtalanító hírek érkeznek, mivel az onnan való képviselőket nem vették be a kamarába. Tenososz, Imbrosz és Csitelorizon szigetéről is jöttek képviselők, akik szintén kívánják a görög kamarába való felvételüket. Venizelosznak meg kellett ígérnie, hogy a kamarában törvényjavaslatot fog benyújtani, amely szerint Észak-Epirusz és a szigetek Görögország többi részével egyenjogúak és képviselőket küldhetnek. Mivel belső gazdasági és politikai természetű kérdést is várnak megoldásra, különösen Makedóniában, valóban a parlament elnapolása volt az egyetlen eszköz, hogy ezeket a nehézségeket egyelőre kikerüljék.

Tábori előfizetők és olvasóink b. figyelmébe.

Miután tábori postautalványon az írásbeli közlemény nincs megengedve, arra kérjük azokat, akik a háborúból pérsz: küldenek, hogy egyelőre leg kevesen levelező-lapon jelezzék, hogy az újságot milyen címből küldötték.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* **Aradi operett-írók nagy sikere a budai színházban.** Budapestről táviratozza tudósítónk: Ma este teljesen zsufolt nézőtér előtt mutatta be *Sebestyén Géza* társulata a budai színházban *Köpf Kálmán dr.* és *Bajthay Mihály dr. Gyöngyvirág kisasszony* című operettjét. A premiéren az aradi szerzők óriási sikert arattak. Nagyon előkelő közönség volt jelen a bemutatón, amely számos zeneszámot megisméltetett. Ugy a szereplőknek, mint a *Köpf dr.-nak* minden felvonás után igen sokszor kellett megjelenniük a tapsokra a függöny előtt. *Bajthay dr.* a nagyszerű operett libretto írója, mint népfelkelő főhadnagy a harctéren van és így nem lehetett jelen első színdarabjának győzelmes bemutatóján.

* **Jótekonycélu hangverseny a kulturpalotában.** A vöröskereszt egyesület és az aradi rokkant katonák javára rendezendő hangverseny napját október hó 17-ére állapította meg a rendezőség, tekintettel a hegyaljai szüretre. A rendezőség, élén *Varjassy Lajos dr.* elnökkel a szereplők felkérésén fáradozik. Ezen igyekezetnek már most is szép eredménye van. Közreműködésüket ezidáig megígérték: *Graltiné Martini Hilda* urnő ez alkalomra írt versét fogja felolvasni, amely esemény maga is elég volna a műsor értékességének bizonyítására. A műsor többi száma is mind komoly művészi esemény lesz, amennyiben *Zoltay Mátyasné* urnő elismert virtuóz zene tanárnő zongora játékaival, kíséri *Karhanek Ferenc* hagedű aszámát és egy vonós négyest adnak elő: *Wagner József dr., Karhanek Ferenc, Zoltay Mátyasné és Unger Ernő* urak. Ezenkívül a Ferenc-téri polgári fiulakola tanulóból és az egyesült dalostörök tagjaiból alakított vegyeskar, valamint a férfi karok énekszámai mind olyanok, amelyek bármely fényes hangverseny keretébe beillenek, de ezen értékes műsor még kibővíül, a mennyiben a rendezőség azon fáradozik, hogy ezen estélyre még más neves művészt és művészeket is megnyerhessen.

* **Az aradi zenekonzervatóriumba a beiratások szeptember hó 1-én megkezdődtek.** Mütter Müller József igazgató, Szabadság-tér. 2987

* **A csempészek.** (Tengerész-dráma az Urániában.) A viharzó tenger hőseinek éltéből vett témát dolgoz fel a színház mai előadása. Egy hajós fiú és a falu földes urának leánya között szerelmek ébred, ám ezt a nagy és ütős vonalmat leleplezi a leány apja. S bár a fiúak viaggá kell mennie, távozása előtt eljorzással pecsételik meg vonalmukat. Sok viszontagságon megy keresztül a fiú, míg végre vissza kerül a szülői házába, épen akkor, amikor egy téves hír alapján menyasszonyát más-hoz akarják kényszeríteni. Itt azután megoldódik a dráma eseménye és a fiú, akit a földes ur rangon alulinak tart leányához, keresményével fizeti ki a toladó vőlegény követelését. Az igen érdekes témájú dráma mesteri rendezésben és a kiváló művészek játékaival tárja elénk az egyes jeleneteket. — „*Erdő mélyén*” Ottó Ludwig szenzációs drámája legközelebb az Urániában kerül bemutatásra. 5

* **Psilander az Apolló-színház vasárnapi műsorán.** Psilander még mindig a régi, vonzó név a mozit kedvelő közönség körében. Két napon át színültig zsufolt nézőtér előtt játszott Psilander az Apollóban. Legújabb szerepében is azzal az igazi eleganciával és előkelő könnyedséggel mozog, ami művészetének karaktervonásához tartozik. A szerelem meleg nap-sugaraiba burkolt lebilincselő kedves történet pompásan érvényesül a nagynevű dán színész és kiváló partnereinek játékaiban. Sok derűs jelenet teszi közvetlenné a hatást. Az Apolló

jobb vasárnapi szórakozást nem is nyújthat a publikumának, minthogy a legújabb Psilander-szágeret műsoron hagyja. A vasárnapi műsor nagyszerűségéhez hozzájárulnak a jól sikerült mellékképek. 3

* **Nagy dráma az Apollóban.** A legközelebbi új műsorát hétfőn mutatja be az Apolló-színház. Ez alkalommal az „*Oithon*” című grandiózus társadalmi dráma kerül bemutatásra, amelynek mesészövege felülmulja a legizgalmasabb regényt is. 3

Ujra soroznak . . .

1914. augusztusában.

Ludtálp Benjámín: Igen, egy szebb jövő, nagyszerű perspektíva. Mi győzünk, mert nekünk győznünk kell, a mi oldalunkon az igazság. Micsoda nagyszerű lendület, nemzeti megújulás! Rohamról rohamra, győzelemről győzelemre. Elől a zászlótartó, a kürtös trombitál (tirata, tirata tatata, a katonabanda a Radetzkyt játsza, sturm, sturm . . .

Tüdővészhy (kitágult szemekkel, ragyogó arccal hallgatja, esendes bámulattal): Igen ez gyönyörű . . . Tirata, tirata, tatata . . . sturm, sturm! Ugy-e bár szintén, szintén tartalékos hadnagynak tetszik lenni?

Ludtálp (zavarral, sőt kissé bizonytalanul): Én . . . már mint hogy én . . . Én . . . hogy őszinte legyek . . . én nem voltam katona. De nem mintha . . . sőt ellenkezőleg. A dolog tudniillik úgy áll . . . (most már nagy határozottsággal) a dolog úgy áll őszintén megvallva, hogy én béke idején nem voltam hiva a katonaságnak. Nem tudtam megérteni, minek egy felnőt embernek stehschrittet tanulni, meg gelenkzibungot csinálni . . . De ez béke idején volt . . . Ma a legnagyobb, a legfelsőbb dolog katonának lenni . . . Eszembe jut a költő és én is vele kiáltok fel: „Óh ha én is, én is köztetek lehetnék, gyönyörű vitézek, daliás leventék”

Tüdővészhy: Igen, vitéz leventék, gyönyörű daliások . . .

Ludtálp: A legfőbb, sőt leghőbb vágyom. Szerencsétlennek érezném magam, ha elmúlna ez a világháború anélkül, hogy én aktív részt vennék benne . . .

Tüdővészhy: Igaz, igaz . . . Persze, persze . . .

Ludtálp: Pedig tudja, magának kell a legjobban tudni, mennyire szeretnék menni, mennyire szeretnék . . .

Tüdővészhy (bátortalanul): Igen, tudom. Én tudom. De, a mi azt illeti, Löwy ur, hát ha akar, ha olyan nagyon akar, ha már mindenáron akar — akkor jelentkezhetünk önként is . . .

Ludtálp: Az igaz. Sie haben recht. Meg is teszem. Meg is teszem — ha majd szükség lesz rám. Meg is tenném. Meg is tenném, ha nem volna feleségem, családom. Sőt még ennek dacára is megtenném. Mert „was schert mich Weib, was schert mich Kind” mondja a költő. És mondom én is. De hát az a baj, hogy én nem kellek a katonaságnak. Nekem súlyos szervi bajom van. Én ludtálp vagyok.

1914. október.

Ludtálp (a kávéházi asztalnál tart előadást): Mert hiába mondják azt nekem. Ezt nem így kell csinálni. Mi az, hogy orosz tulerő? Mi az, hogy tiszteres tulerő? Hát egy magyar baka nem bírna el tiz oroszral? Nevetséget képez. Csakhogy ezt nem így kell csinálni. Egyáltalán minek mentünk mi offenzívába, ha azt mondják, hogy orosz tulerő? Tetszett volna eleitől kezdve deffenzívában maradni. Mert, hogy miért megyünk mi Orosz-nyelországba, a mikor a Kárpátokban botórnek az oroszok? Tetszett volna ott minden szorosnál csak egy bataliont és egy ágyut elhelyezni s fogadjunk

nem jött volna ott keresztül egy orosz sem. Ehhez nem kell nagy tudomány, ezt a józan ész diktálja. Ha én ott lettem volna . . . Ha én ott volnék . . . Ha nem volna családom, ha nem volnék olyan nagyon beteg . . . De még így is gondolkodom rajta. Én . . . (nagy ünnepélyességgel) én — önként jelentkezni fogok . . . (nagy diadal-lal néz körül.)

Dr. Spitz: Hát a mi azt illeti, úgy hiszem, nem is kell majd önként jelentkeznie . . .

Ludtálp (némi rémülettel): Hogy-hogy?

Dr. Spitz: Hát azt mondják, hogy bennünket majd újra soroznak . . .

Ludtálp (fölkényesen mosolyog): Az nem lehet, az ki van zárva. Kizárt dolog. (Önmagát biztatva egész határozottsággal) Ausgeschlossen.

1914. december.

— Én uraim, soha életemben nem voltam szocialista s most is igaz hazafinak tartom magamat. Tudtam lelkesedni a háborúért is, de most már azt mondom elég. Látni való, hogy nem bírnak ellenségeinkkel. Mit tesz egy kereskedő, ha látja, hogy nem bírja már tovább? Ugy-e bár ki-egyezik! Azt mondom, egyezünk mi is ki. Adjuk oda azt a nyavalyás Galiciát és adjuk oda azt a hepe-hupás Boszniát. Kérdem én, mim van nekem Boszniától? Kérdem én, minek fájjon az én szívem Boszniáért? De feláldozni egy nemzet férfi lakosságát, azt nem lehet. Hogy én menjek a Kárpátokba, ott megfagyni, hősi halált halni? Hát hogy jövök én ahhoz? Én, a ludtálpammal? És ép most, a mikor nagy üzleteim vannak, a mikor akár két waggon krumplimat is el tudnám adni, ha volna krumplim? Ezt a reménytelen harcot abba kell hagyni, a nép békét kíván.

1915. március.

Ludtálp: Mi az, mi az kedves Tüdővészhy, hát maga berukkolt? Hehehe. Tudja, hogy maga egész fess katona? Mi? Hát hogy izlik a gyöngy-élot? . . .

Tüdővészhy: Hát istenem, az ember szívesen tesz eleget a kötelességének. Nem mondom, hogy nem kollempesebb a kávéházban alsózni, mint rnkkolni, de hát ha muszáj . . . Csak a mellem, csak a mellem . . .

Ludtálp: Bátorság fiatalember, bátorság! Majd meglátja, magának még jót fog tenni a fiiss levegő . . .

Tüdővészhy: Pedig nem hittem volna, hogy bevesznék, én minden évben szanatoriumban . . .

Ludtálp (felháborodással): És maga ilyen csekélység miatt ki akarja vonni magát? Hát mi az, hogy maga tüdővész. Hát maga azért nem tudja a puskát elsütni? Vagy maga azt hiszi, hogy a puskát a tüdejével kell elsütni?

Tüdővészhy: És Ön? . . .

Ludtálp: Én? Mondhatom magának, bár katona lennék. De hát nem vettek be. Nem akartak bevenni. Pedig ép kérni akartam rá a katonatorvost, hogy vegyen be, amikor kimondta, hogy alkalmatlan. És maga tudja, hogy ez ellen nincs apelláta. Pedig milyen nagyszerű lenne, küzdeni a hazáért. Mert folytatni fogjuk a harcot, folytatni kell ezt a harcot addig, míg csak le nem győzzük összes ellenségeinket. És ha az egész világ is ellenünk jön! És ha az olasz is ellenünk jön, akkor én szavamra önként jelentkezem.

1915. szeptember.

Ludtálp (halálsápadtan teszi le az ujságot): Hát még is. Hát a sejtelmem nem csalt. Biztosan tudtam, de még sem akartam hinni. Hát ez az ország már nem tér le az öngyilkosság útjáról? Most újra kezdődik az egész, most megint soroznak. Biztos, hogy bevesznek, biztos, hogy bevesznek. Csak legalább tudnám, hogy mentethetném fel magamat? d'or.

H I R E K. LEGÜJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.

Keresztül huzzuk az oroszok számításait.

Budapest. *Biró Lajos* jelenti a *Pester Lloyd*-nak: Az orosz offenzívában úgy Keletgaliciában, mint Wolhyniánál az oroszokra nézve kedvezőtlen fejlődés állapítható meg. A szövetségesek együttműködése, mely a keletgaliciai offenzívát megállította, Wolhyniában balszárnyunk visszavételével gondosan elkészített védelmi vonalban, az oroszokat nagy meglepetés elé állította. Az oroszok keletgaliciai áttörési szándéka remélni engedte, hogy a wolhyniai csapatainkat Kelet-Galiciába küldjük. Ez nem történt meg, hanem a front visszavétele által kedvezőbb helyzetben az oroszok számítását keresztül huzzuk. Új wolhyniai pozícióink az orosz rohamokat kedvező helyzetben várja.

Nő a békepropaganda Oroszországban.

Stockholm. A cár és Goremykin utolsó találkozója izgalmasan folyt le. A cár többször ismételte Goremykin utolsó mondatát azt, hogy: akcióképes dumát nem tűrhetünk. A cár a legteljesebb bizalmát fejezte ki Goremykinnek. A minisztertanács balszárnya helytelenítette Goremykin eljárását. Tscherbátow és Charivo miniszterek bejelentették lemondásukat. Polivanow távolléte miatt nem volt jelen a tanácskozáson Jól értesült körök szerint különben a békepropaganda mindenütt nő.

Románia magatartása megváltozott.

Konstantinápoly. Az itteni körök véleménye szerint Románia magatartásában az utóbbi napokban változás állott be. Naponkint nő azoknak a politikusoknak száma, akik a király politikáját helyeslik. A román határon a csomag revízió szigora enyhült.

Bulgária a központi hatalmak mellett.

Konstantinápoly. Szóliai megbízható jelentések szerint a bolgár arany árszám harminc százalékkal esett, ami arra vezetendő vissza, hogy Bulgária megegyezett a központi hatalmakkal. A bolgár kormány tegnap a gabonát összeírta és a malmokat rekvirálta.

Athén. Itt szeptember 26-ára várják a bolgár-török szerződés közzétételét. Azt hiszik, hogy Bulgária feltétlenül semleges marad.

Holub kapitány.

(Az éber ütegparancsnok.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Bécs, szeptember 18.

A hadügyminisztérium sajtóosztálya közli: Bizonyára a legbátrabbak közül valók azok, kiknek szuronyharcban vadul előretörtetve foglyokat sikerül ejteniök, de ez a szembetámadás, a mely olyan, mint a mikor a torosáor a bikát szarvánál fogva ragadva meg iparkodik lesújtani, csak a végső háborus mód, a mely legtöbbszörre veszteséges is. Mások inkább abban tűnnek ki, hogy csupa szemként figyelik meg szakadatlanul az ellenségél történeteket, a legcsekélyebb jelenségekből a reá legvévészhozóbb következtetéseket vonják le nagyon éles elmével s így a magunk vesztesége nélkül okoznak neki jelentékeny károkat. A hadakozás eme kitűnő mestereihez tartozott a 28-ik tábori ágyus ezred 4-ik ütegének mindenkor éber parancsnoka, Holub János kapitány is. A vezérelve — úgy látszik — ez volt: „Jól nyisd ki a számadot!” ennek követésével semmi esetre sem járt rosszul.

Holub kapitány önszántából már több ütköztetbe avatkozott bele sikeresen. Egyszer sikerült is a buzgó kapitánynak érdeme szerinti fogást ejtenie. Scsitniki mellett talajsüppedésben kényelmesen berendezkedett orosz csapatot vett észre, kik úgy tanyáztak ott, mint madár a fészekben, a tüzérsegünktől bekerített ezt a társaságot oly jól kiszámított tűz alá fogta, hogy se előre, se hátra nem menekülhettek. Kötülők a fehér zászlót s akár a galambokat, úgy ejtettünk foglyul egy egész századot.

Ez a sikerült cselekedet nem hagyta a derék kapitányt babérain nyugodni, az ő becsüvége ezzel nem érte el. Már a reá következő napon, az ő kitűnően irányított ágyuzásának nagy része volt az oroszok Sempiechovot átfogó támadásának reájuk veszteséggel teljes visszaverésében. Egyaránt állotta meg helyét a támadásban és védelemben, előremenet és hátrálás alatt, még a veszieség, saját váráltozatunk sem zavarta meg nyugodt lével való gondolkozásában. Négy nappal utóbb a sienislavicei állás elhagyásakor ellenséges tűzbe került és a fején sebesült meg. Saját sebesülésére ügyet sem vetve, ütegét saját magatartásának példájával teljes nyugalomban és rendben juttatta vissza Ksanjba. Legénységének valódi oltalmazója volt, azért örült minden tüzér oly nagyon kapitánya kitüntetésének, a mikor a III. oszt. katonai érdemkeresztet kapta meg.

A sztropkói postamester halála.

Utcai harc közepette megmentett kincstári pénz.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 18.

Részvétellel értesülünk, hogy Nagy Imre volt vadász postamester szeptember 11-én Seprősen jobblétre szenderült. Nagy Imre 14 évig volt a vadász posta vezetője, honnan pár évvel ezelőtt a zemplánmegyei Sztropkóra neveztetett ki. Itt érte a világháború, melynek folyamán a muszkák vandalizmusa miatt két ízben kellett a felperzselt és kirabolt Sztropkót elhagynia. Legborzalmasabb a muszkák utolsó betörése volt, mely oly meglepetésszerűen jött, hogy a hátramaradt lakosság éjnek idején kellett, hogy elmeneküljön hiányos öltözetben, csikorgó hidegben a szerencsétlen városból.

A menekülőkkel futott Nagy Imre is, ki csak öt kilométernyi ut után vette észre, hogy a postakasszában aznap felgyült tekinté-

lyes összeg oltmaradt a postahivatalban. Merész tervre határozta el magát. Halált megvető bátorsággal visszafordult s hosszas küzdelemmel keresztül verte magát honvédeink sűrű fedezékén és szöges drótakadályain s rettentő iszalmak között elérte szerencsésen a várost, hol ekkor már tombolt a borzalmas öldöklő harc. De a sűrű golyózápor között is elérte a postahivatalt, ahonnan sikerült elhozni az államkincstár pénzét. Visszafelé való menekülésekor 7 kilométert kellett futnia az oroszok elől, kik tettét észrevették s utána rohantak. A vaksötét éj azonban segítségére lett Nagy Imrének s kitérhetett üldözői elől. A többszöri menekülés izgalmai testileg-lelkileg összetörték, ehez járult még egy heveny Jelfolyású tüdővérzés is, mit menekülésekor történt erős kihülése által szerzett. Pihenni és gyógyulni sógoránjához Balthori Emma seprősi postamesterhöz jött, hol szeptember 11-én kínos szenvedés után a halál véget vetett hányatott életének. Övegyet s négy kis árva gyermeket hagyott maga után. Nagy Imre mindössze 48 éves volt. Temetése szeptember 13-án történt Seprősen nagyszámú tisztelői részvételével. A gyászszertartást dr. Gyenge János nagyzeréni ref. lelkész végezte, mely után a koporsó Vadászra szállítottatott, hol a családi sírbolt előtt id. Hajdu József nyug. rektor mondott felette barátai nevében megható síri beszédet.

— A mecklenburgi herceg átutazása Aradon. Megirtuk, hogy János Albert, a mecklenburgi herceg, aki Athénből jövet Bukarestbe utazik, kihallgatáson jelenik meg Ferdinánd román királynál. Mint most Bukarestből jelentik, az audiencia tegnap megtörtént és a herceg még tegnap este elutazott a román fővárosból. Ma reggel külön vonata befutott az aradi pályaudvarra, ahonnan néhány pernyi tartózkodás után folytatta útját. A míg a vonat az állomáson tartózkodott, a herceg nem hagyta el szalonkocsiját.

— Befejezték a hadiadó kivételét. A megyei hadiadót kiváló bizottság ma befejezte működését. A bizottság ma is többeket törölt a pénzügyigazgatóság lajstromából és többeknek leszállította az adóját. Cárán János seprősi, Konopi Kálmán dr. odvasi, Kabdebó István talpasi, Weisz Manó nagyzeréni földbirtokosok nevét és szaporiligit községet mint erkölcsi testületet törölte a hadiadózók közül. Hunyadi Károly gróf soborsini, özv. dr. Takácsy Sándorné alsósimándi, Lichtenstein Alajos herceg iltói, Zoltovszky Szaniszló gróf és Zoltovszky Zsigmond gróf marospetresi és Kabdebó István talpasi földbirtokosok hadiadóját mérsékeltek. A pénzügyigazgatóság által javasolt hadiadót Bánhidó Sándor és Kintzig János alsósimándi, Seidner Sándor és Seidner Dzsóz marosborsai, Mairovits Adolf és Mairovits Mór máriaradnai földbirtokosokra vetették ki.

— Elhunyt legionárius vezér. Budapestről jelentik: Stadnický László gróf a lengyel légió magyarországi szervezője hatvankilenc éves korában ma éjjel Kétly tanár klinikáján meghalt.

— Adományok a Nemzeti Áldozatkészség szobrára. A Nemzeti Áldozatkészség szobrára a mai napon a polgármesteri hivatalba két adomány érkezett. A bizottsági jelvény megváltása fejében Baross Lajos dr. 100 koronát és Goldschmidt Sándor 20 koronát adományozott. — A Nemzeti Áldozatkészség szobrára azant pikkelyek megváltása 2 korona minimális megváltási összeg letétele ellenében a polgármesteri hivatalban történik. A megváltási összeg átvétele szeptember 25-ig tart.

— **Franciák által letartóztatott olasz képviselő.** Zürichből jelentik: A *Neue Züricher Zeitung*nak jelentik Milánóból: A francia határrendőrség Pont Arieresnél letartóztatta Morgari olasz képviselőt, vezetőjét ama törekvéseknek, melyek a szocializmusban való nemzetközi érintkezések újra felvételére irányulnak. A képviselőt később szabadon bocsájtották. A rendőrség visszatartott fontos iratokat, melyeket Morgari vissza követel.

— **A Széchenyi hitbizomány.** Sopronból írják: A múlt évben nagy feltűnést keltett, hogy Széchenyi Bertold és Károly grókok, az egész nemzetiség képviselőiben polgári pert indítottak a nagyecáni hitbizomány ügyében a Konstantinápolyban lakó Széchenyi Odón pasa ellen. A per alapját a pasának polgárleányával kötött házassága képezte, mert az alapítólevél szerint, elveszti jogát a hitbizományra az, aki rangján alul nősül. Odón pasa kétszer nősült és mindkét polgári családból. Először egy Wurm nevű budapesti orvos leányát, majd másodszer egy Krttopuljo nevű konstantinápolyi halkereskedő leányát vette nőül, akinek görög katolikus vallása. A per folytatását a háború megakadályozta, mert az adatokat Konstantinápolyban kell beszerezni, ami ma nehézségekbe ütközik. Ezért, a család részére, a soproni törvényszék a pert a háború befejezéséig felfüggesztette.

— **Aradon elhunyt sebesült orosz főhadnagy.** Az északi harcokból Aradra szállított sebesültek között több súlyosan megsebesült orosz katonát és tisztet hoztak az aradi sebesültkórházakba. Az oroszokat a megyei köz-kórház sebesült-osztályán helyezték el. Az orosz sebesültek között három nappal ezelőtt egy orosz főhadnagyot is hoztak a köz-kórházba. A főhadnagy a legutóbbi galliciai harcokban kapott súlyos sebet, amely a hátgerincét sértegette meg. A seb következtében az orosz tiszt teljesen megbénult és az operatív beavatkozás sem segíthetett állapotán: ma belehalt sebébe. Az orosz főhadnagy csupán oroszul beszélt és tolmács segítségével annyit tudtak meg róla, hogy a polgári életben Kiewben banktisztviselő és mint tartalékos tiszt vonult be.

— **Az Ipartestületi tartalékkórház sebesülteinek részére újabb a következő adományok folytak be:** Reier Margit 20 korona, Fürst János augusztus 1-től naponta 5 liter fekete kávé, dr. Grossmann Alfrédné augusztus 1-től jég, Pick Ernőné 10 korona, özv. Löwinger Ignácné három párna és 6 párnahuzat. N. N. 2 korona, özv. Borosné 200 dr. cigaretta, özv. Kauffmann Lajosné 10 üveg sör, Pollák Lajosné 5 korona. Az adományokért hálás köszönetet mond Löwinger Jenny és özv. Csillag Lajosné az Ipartestületi kórház vezetőnő.

— **A vásárpénztár családja.** Budapestről jelentik: A vizsgálóbíró elfogató parancsot adott ki Valcsák József 28 éves vegyész ellen, aki az utóbbi időkben marhaszállítással foglalkozott. Valcsák egy csomó marhát adott föl utánvéttel a vásárpénztár címére, de a marhákat 12,000 koronával magasabbra értékelte. A vásárpénztár kiváltotta a marhákat, mert épen kötelező szállítása volt, de Valcsák ellen feljelentést tett. Az azonban élt a gyanúperrel és megszökött. Most mindenfelé keresik.

— **Iskolatászkák legnagyobb választékban a Fischer Nagyáruházban a Szabadság-téren, gyermekkosci és gyermekszékek gyári raktára.** Legolcsóbb bevásárlási forrás Fischer Áruház. Fénykép kedvezmény. 227

— **Templom-per. Szabadkáról írják:** Tóth József dúsgazdag magyarkanizsai földbirtokos, aki a múlt században husz éven át volt a magyarkanizsai kerület orsz. képviselője, a múlt év elején esendes visszavonultságban meghalt. Tóth József életének vége felé templomot építtetett birtokán s azt a községnek ajánlotta fel végrendeletében, melyben intézkedett az iránt is, hogy a templomot halála után felszenteljék. X. Pius pápa a Nagy Szent Gergely-rend lovagjává nevezte ki Tóth Józsefet, kinek éppen halála napján érkezett meg a kitüntetési okmány. Egy év múlva Tóth Józsefné is meghalt s most már a templomot a község számára át kellett volna adni és az adományozó végső akarata szerint felszentelni. De az örökösök megtámadták a végrendeletet, mert a birtoknak azt a részét, ahol a templom áll, nem oszthatnák fel maguk között. A Tóth-féle templom pátrónusának, Várady L. Arpád kalocsai érseknek kellett közbe lépnie, hogy az örökösök ne pereljék a templomot. Így végre tíz év után a templomot felszentelték az öszszel a magyarkanizsaiak.

— **A szivielén kibic.** Egy fővárosi lap apróhirdetéseit közt olvashatók a következők:

EGY állítólag Steinfels nevű ur azt a viccet állította rólam, hogy a múlt héten, amikor a Pollák-kávéházban egyik jóbarátom kártyázás közben összeesett, én nem a barátom segítségére siettem, hanem az asztalra borított kártyalapokat néztem meg s az állítólagos nevű ur megbotránkozó figyelmeztetésére azt válaszoltam volna, hogy meg akarom nézni, hogy mire vette föl a barátom. Ha állítólagos nevűnek van bátorasága, ezúton szólitom fel, hogy közölje velem lakása vagy tartózkodása címét. Rottberg Pál, Üröm-u. 34.

Ha jelentkezik a felszólított Steinfels ur, szíveskedjék közzé tenni, hogy mire vette föl a szenesetlen játékos, mert most már bizonyára mindenki kíváncsi egy olyan felvételre, amelytől az embert a guta környékezi. Emberbaráti cselekedet, hogy elárulja, mert a „mindnyájunkat érhet baleset” miatt hadd vigyázzanak jobban a felvők.

— **Hogyan hagyták el az oroszok Brodyt?** Krakóból írják: A *Gazeta Wrocerna* érdekes részleteket közöl az oroszok brodyi uralmának utolsó napjairól. A városban egy nap villámgyorsasággal terjedt el a hír, hogy Kovel és Brasz-Litowazk elesetek. Nyomban rá a városban lakó orosz hivatalnokok parancsot kaptak, hogy családjukat azonnal küldjék Oroszországba és maguk is legyenek készen az elutazásra. A banképület előtt, ahol a tisztek laktak, nagy teherautók jelentek meg, amiket lázas gyorsasággal raktak meg csomagokkal. A tisztek még azon éjjel elhagyták a várost. Másnap egész nap vitték a rablott holmikat az orosz határ felé. Harmadnap megdördültek a város előtt az ágyuk. Az orosz katonák fosztogatni keztek. A külvárosban mindent feldúltak és felő volt, hogy a belvárosra is ráteszik kezüket, a pályaudvart és a gyárakat felgyújtották. A következő nap az oroszok a főutcák üzleteit is sorra kirabolták. Amikor az orosz katonaság elvonulásával a mieink a városba vonultak, mindenki az utcákra tódult és a katonákat vállakra kapva vitték a főtérre. A házakon lohogók jelentek meg és az érkező csapatokat a lelkesen ujjongó tömeg virággal árasztotta el.

— **Előnyös cipő-kiállítás!** Temesvári üzletlem felosztása miatt az összes onnan átszállított elsőrendű cipőt rendkívül mérsékelt áron bocsájtom áruba. Weinberger János cipőáruház, Arad, Andrassy-tér 20.

— **Mibe kerül egy müember?** Más időkben egy kicsikét bizarrnak tetszenék ez a kérdés, most sajnos, egészen természetessé teszi a sok béna, csonka chős. Hála orvosainknak és kiváló orvosi műszerészeinknek, ma már olyan tökéletes mü-tagok állanak rendelkezésükre, amelyekkel pótolni tudják testi hiányukat. Az egyik nagy német cég a minap teljes mütag-áriegyzéket adott ki, amely magában foglalja az összes fajta mü-tagok árát; e jegyzékből ki lehet számítani, mibe kerülne egy olyan ember, akinek minden tagja mü-tag. Az árajegyzék szerint kétezer márkába. Egy pár mü-láb például 600 márka, míg egy pár kar 400 márka. Fül, kagylóval együtt egyenként 800 márka, a szem 120 márka. Az árak alkalmasint még emelkedni fognak, mert minden drágább lesz, minél tovább tart a háború.

— **A waggonyári kórház** ez úton mond elismoró köszönetet két nemeslelkű urleánynak: Kovács Annusnak és Margetsch Ilonkának, kik uszonnával üdvendeztettek meg a hazáért szenvedve, vérezve küzdött sebesülten és betegesen fekvő ápolójait, egyben tolmácsolja ezeknek szívből fakadó hálás megemlékezéseit.

— **Egyéves önkéntesi kiegészítő vizsga** olyanok számára, kiknek kellő iskolai végzettsége nincsen, f. évi november 8-án Budapesten külön bizottság előtt kezdődnek. Előkészítést felelősséggel vállal *Engel keresk. szakiskolája* (Lázár Vilmos-u. 2) Bővebbet az intézetben d. e. 12-1-ig, este 7-8-ig. 3600

— **A tanítószag figyelmébe ajánlja Kerpel Izsó** úr úr felszerelt tankönyv- és tanszer raktárát. Vidéki rendelések pontosan intézteknek el.

— **A papir, mint fűtő és szénanyag.** A fa árak óriási megdrágulása mindenkinek nagy gondot okoz, vajon hogyan lehet télire a tüzelő anyag szükségletet gazdaságilag előnyösen fedezni, vagy legalább a magas árakat némileg olcsóbbá tenni. Nagy segítségre van e kérdés megoldásában az a körülmény, hogy a selejtes, hulladék-ujság és egyéb papírost jól lehet használni tüzelő anyagnak. Egy napig a papírost vízben áztatjuk, azután gombócformára összenyomjuk és megszáritjuk. A száradás után ez a papíryanag épen olyan jó fűtőanyag, mint a szén. A papírgombócok nem égnek lánggal, hanem, mint a szén izzanak. A drága tüzelő anyag mellett sokat megtakarítunk, ha a fűtésnél erre a célra megfelelő, olcsó hulladék-papírt használunk. Ilyen hulladék-papír kb. 50 kilós bálákban csomagolva kapható bálanként 2 koronáért az *Aradi Közlöny* kiadóhivatalában, hol 151. sz. telefonon is megrendelhető.

— **Apróhirdetések az „Aradi Közlöny” részére** felvételek a *Messenger-boy* irodában Daák Ferenc-utca 8. Ugyanitt kapható az *Aradi Közlöny*.

— **Az „Aradi Közlöny” egyes példányai** Budapesten kaphatók Breuer Nővérek dohánytőzsdéjében VI., Teréz-körut 54.

— **35 dekás tábori dobozok Kerpelnél.**

Tisztelettel kérjük t. előfizetőinket, hogy a lap kézbesítésére vonatkozó reklamációkat, avagy a lakhelyváltatást mindenkori a kiadóhivatallal közöljék, (Telefon 151.) mert másutt, pl. a lapkihordónál, vagy pénzbeszedőnél leadott címváltozások elkésve, vagy egyáltalában nem jutnak birtokunkba.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Másfél évi börtönre ítelt mérnök.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Szeged, szept. 18.

Hétlőn kezdődött a szegedi törvényszék előtt annak a bűnpernek a tárgyalása, melynek egyik vádlottja Járossy Sándor sándorfalvai malomtulajdonos, mérnök, a másik Dékány Mari eselédleány. A vádirat szerint 1913. október havában Dékány Mari felgyújtotta Járossy malmát, hogy a magas biztosítási összeget megszerezzék. A 60 év körüli öreg ember rábeszélésére a eselédleány a malmot olyan időben gyújtotta fel, mikor ő Budapesten volt, hogy így a gyanút elhárítsa magától. A esendőségen a leány mindent bevallott s erre Budapesten letartóztatták Járossyt és a esendőrök Szegedre szállították. A tanuvallomások és bizonyítékok kuszasága miatt Járossyt akkoriban a vizsgálóbíró szabadlábra helyezte és a szegedi rendőrséget erősen támadták a közlisztelőben álló ember letartóztatásáért.

Az ügyész azonban fentartotta a vádat. Időközben a leány védőjének kérésére annak elméleti állapotát megvizsgáltatta a törvényszék. A mostani főtárgyaláson az ősz mérnök beismerte, hogy viszonya volt a fiatal leánynyal, de hogy a gyújtogatás tudott volna, azt tagadja. Szerinte a leány közülből gyújtotta fel a malmot s fogta őreá a felbujtást. Öt napi tárgyalás után a törvényszék úgy Járossy Sándort, mint Dékány Marit másfél évi börtönre ítélte. Az ítélet hallatára Járossy ajultan esett össze és orvost kellett hozzá hivatni; de elájult a fia is, aki mint ügyvéd az apját védte. Az elítéltek s az ügyész is felebbezték.

Félévi börtönre ítelt diák.

(Megütötte az igazgatóját.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Győr, szeptember 18.

Éz év második végén, mikor a középiskolai tanulóknak bizonyítványukat kiosztották, csunya inzultus háborította a föl győri reáliskola ifjuságát. A bizonyítványkiosztás napján Kojanicz Albin IV. osztályu tanuló atyjával együtt megjelent Lerner Emil igazgató, c. főigazgatónál és felvilágosítást kérték, hogy a fia miért bukott meg három tárgyból és hogy javító vizsgára engedi-e. A főigazgató megadta a felvilágosítást, a fia rosszul tanult és sokat mulasztott, javítóra nem bocsáthatja, de egyébként hozzátette, hogy forduljanak kérésükkel a tanterületi főigazgatóhoz, esetleg a miniszteriumhoz. Mikor már kifélt indultak, Lerner Emil megjegyezte, hogy a fut a következő iskolaévre nem veszi föl a főreálba.

Erre Kojanicz Albin visszaugrott és az igazgatót megütötte, a következő pillanatban pedig a szobából kisetett. A kir. törvényszék a tanulót e miatt hatóság elleni erőszak büntetése címén vád alá helyezte s ügyét ma tárgyalta. A főtárgyalást Brückler István ítélőtáblai bíró vezette, bírák voltak Hannig István és Schannen Alajos dr., jegyző Farkas Béla albiró, a vádhatóságot Soós Imre dr. kir. ügyész képviselte, vádlottat Benedek Vilmos dr. ügyvéd védte.

Kojanicz Albin időközben önként beállt katonának, a mai tárgyalásra katonaruhában jelent meg. Vádlott 18 éves, a most iskolaévből a IV. osztályt járta. Kihallgatásakor azzal védekezett, hogy felindult állapotban volt és nem is emlékszik, hogy történt az eset. A kir. törvényszék a vád- és védelem előterjesztése után vádlottat hatóság elleni erőszak büntetében büntetésnek mondta ki és hat havi börtönre, továbbá tíz napi börtönre átváltoztható 100 korona pénzbüntetésre, 3 évi hivatal és politikai jogvesztésre ítélte. Megállapította a törvényszék a hatóság elleni erőszak büntetettének tényálladékat, mert sértett közoktatási hatóság tagja és bántalmazása hivatalából folyó eljárása alatt történt. Súlyosító körülményül vette, hogy sértett idősebb férfi s vádlottnak igazgatója s oktatója volt, továbbá a tényben jelentkező lelki durvultságot, enyhítő körülménynek vádlott fiatal korát. Védő a minősítés miatt semmisségi panaszt jelentett be, a kir. ügyész súlyosbításért felebbezett.

Névtelen feljelentők hadjárata Pancsován.

(Ahol minden szereplő polgár ellen vádat koholnak.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 18.

A Pancsován megjelenő Délvidéki lapok, Graber László dr. pancsovai tb. főügyész lapja, figyelemre érdekes cikket közöl, amely egy Pancsován grasszáló gyanúsító bandával foglalkozik. A cikkből kiérződik, hogy az ügynek még szenzációs fejleményei lesznek.

— A világháború sok elrejtett őserőt fejlesztett ki — írja Pancsova főügyésze — szebbnél-szebb férfierények érvényesítésére adott alkalmat; de saines, sok szennyet, piszkot, eddig ismeretlen bűnöket is kipáitányított. Mint a nyári vihar, mely tisztít, termékenyít: de a fő fenekéről felkavart iszapot, salakot is felszínre hozza. A harcövezet és a polgári társadalomban szerzett érdemek jutalmazására új, megtisztelő érdemrendeket kellett teremteni; de a különféle újfajta büncselekmények megtorlására is új törvényhozási intézkedések váltak szükségessé.

Azonban ezekben a „főbenjáró” megtévelyedéseken kívül felszínre kerültek olyan kisebb fajta ocsmányságok is a háborús mozgalmakkal kapcsolatosan, melyekre az igazságszolgáltatás sajgó keze legtöbbször nem nehezedik rá s csak a társadalom pressziójával lehetne azokat némileg kiirtani. Apró komiszkodások ezek, melyek felhasználva a szigorított rendőri s katonai ellenőrködést, a kivételes törvények s rendeletek inkvizitorius intézkedési körét, besugásokkal valóltan gyanúsításokkal akarják megkeseríteni az ellenlábások életét.

Az anonim levelek s a névtelen följelentések ocsmányságai valóságos orgiákat ülnek így háború évadján. Indokai ezeknek az alattomos, gyáva árulkodásoknak legtöbbször az irigység, gyűlölet, bosszuvágy s csak a legritkább esetben a közérdek. A társadalom s a nyilvános ellenőrzés csaknem minden esetben tehetetlen e sötétségben bujkáló elemekkel szemben. Ha főbenjáró háborús büncselekményeket a „háború bienáinak” keresztelték el, ezeket az alsóbbrendű aljasságokat a háború férgének mondhatjuk, mert hasonlatosak a lóvészárkok hős lakói testén élősködő apró parazitákhoz. Mert miként e tábori férgek legtöbbször csak kellemetlen viszketegséget s undorító érzést keltenek s csak ritkán okoznak tifuszt: úgy e denuncziáló férges is csak kellemetlenkedés, zaklatás előidézésére alkalmasok s csak elvétve járnak súlyosabb következménnyel. De az undort minden esetben fölkeltek.

Pancsova város társadalmában sem ismeretlenek a háború férgerei. Sőt, talán a harcövezet közelsége, vagy helyi társadalmunk speciálisan befogadó képessége folytán oly mértékben tenyésznek nálunk e paraziták, hogy nincsen általa megkímélve a legtisztább közéleti férfiu s a legszentebb családi tűzhely sem.

Kimagaslík ez ocsmányságok közül úgy az irányítók személyisége, mint az indok aljassága folytán különösen egy nagyobb szabású választási kampány, mely már hetek óta foglalkoztatja és undorral tölti el a beavatottak körét.

E kampány torzserűsége némileg elűt a megszokott briganti fogásoktól, nevezetesen nem a piac, kávéház és zsurok éterjédt pletykáit veti elferdített írással papírra, hanem előbb kitalált képtelennél képtelenebb vádakat, közli azt könnyed kezre valló írásban a legfelsőbb hatóságokkal s csak ezután kezdik maguk az irányítók, jó ismerősei, családtagjai, terjesztetni a „borzasztó leleplezés” részleteit.

Perseze ezzel a manőverekkel azonnal el van áruháva a névtelen vádaskodó rejtélyes személye;

de hát azt hiszik a balgák, hogy ők sokkal magasabban állanak, mintsem, hogy a gyanú fölőrne hozzájuk.

Célja a machinációknak: lerántani a sárga földig a társaságban a felsőbb hatóság előtt egy tisztos testület néhány tagját azért, hogy annál fényesebben tündöklöjék a feljelentésben nem említett előkelőségek „intakt” személye.

Azt hiszik, hogy így biztosan tőnkre lesznek téva, vagy legalább is mellőzve azok a közéleti férfiak, akik utjában állanak bizonyos minden áron való érvényesülésnek, és hogy így okvetlen biztosítva van az út az „intakt” urak által annyira óhajtott kiuntetéshez. Fel vagyunk jogosítva, hogy ezt a társaságot kiméletlenül leleplezzük s a nyilvános közmegevetésnek adjuk át. Azonban részünkről fölöslegesen tartjuk ezt, mert „legilletékesebb helyen” ez alias komplett szereplői ismeretekes s az előkészített kampány éppen megfordított eredményre vezetett: a szép kisded társaság tehát le van a beavatottak előtt leplezve.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Paripák. A harmico soros kis írás olyan jelentéktelen apróság, hogy még békés időben sem számíthat nagyobb figyelemre, nem hát most a háború napjaiban.

Hűséges olvasó. Ebben az ügyben megtettük a magunkét és sem az én sorait, sem más hozzánk juttatott leveleket nem közölünk, mert olyan szinezetet kapna az ügy, mintha hajszá folyna. A nyilvánosság tudomást szerzett a történetéről, az illetékes helyen megtörténtek a lépések és bizonyára lesz alkalmunk még beszámolni arról, hogy a bűnhődés nem maradt el.

Gyárvezető 73. Nemcsak bármilyen osztályu népfelkelőt, hanem még közös hadseregbeli vagy honvéd katonát is felmentenek, ha nélkülözhetlensége csakugyan és minden kétséget kizáróan megállapítható. A kérvényt ez esetben a honvédelmi miniszterhez címezve a főispán útján kell fölterjesztetni a földmívelési miniszterhez.

Vidéki. A kérvényt az illető hadsereg hadtáparancsnokságához kell intézni, az illető katonára nézve illetékes hadkiegészítő, vagy honvédkiegészítő parancsnokság útján. A kérvényben az illető katona nevét, rendfokozatát, születési helyét, ezredét, a halálozás és eltemetés helyét kell pontosan megnevezni. Egyébként legelőszérűbb a kérvényt a helyhatóság illető közegével, községekben a jegyzővel elkészíttetni; akinek a kérdéses rendelet is kezégyében van.

Gyalogezred. Miután az ilyen csapatelhelyezések ezidőszert katonai titkot képeznek, még az esetben sem közölhetnénk azt, amit kíván, ha börtökünkben lenne a cím. Tessék egész egyszerűen a békeidőben volt állomáshelyre címezni az ezrednek, onnan a posta utánna küldi a mostani állomásra.

Rokkant. A rokkant-szegély a katona saját személyét illetőleg, tekintet nélkül a rendfokozatára, havi 5 korona, ha kereső képessége, korábbi foglalkozásában 20, de kevesebb mint 50 százalékkal csökkent; havi 10 korona, ha keresőképessége 50-től 100 százalékgig csökkent; havi 15 korona, ha bármilyen munkára képtelen. A törvényes feleség után havi 5 korona; a gyermekek után, ha a rokkant nem képtelen bármely munkára, fejenként havi 3 korona, ha minden munkára képtelen, havi 5 korona jár, a fiugyermekek 16-ik, a leánygyermekek 14-ik életévükig. Az apa, anya, nagypapa, nagyanya után-szintén 5 korona jár, de e családtagok segélye együttvéve havi 10 koronánál több nem lehet. A rokkant összes segélye — a családtagokkal együtt — nem haladhatja meg a korábbi foglalkozásában elért legutóbbi átlagos egy évi keresetnek az összegét. Az ideiglenes segélyen kívül a rokkant részére a körülményekhez képest, a fenti összegeket meghaladó államsegély engedélyezhető. Az ideiglenes segélyért a községi előjárásnál kell jelentkezni.

Steckenperd- lilliomtejszappan

915

Bergmann & Co. cégtől Tetschen a/Elbe.

egyre nagyobb kedveltségnek és elterjedtségnek örvendő szepítő ellen való elismert hatásánál fogva a bőr- és szépség gondozásában való fölülmulhatatlanságáért. Ezernyi elismerőlevél! Sok legnagyobb kitüntetés! Bevásárlásnál óvatosság! Ügyeljen nyomtatékosan a Steckenperd védőjezre és a cég helyes nevére! Darabja 1 koronáért kapható gyógyszerárakban, drogériákban, illatszerüzletekben stb. Hasonlóképpen kitűnő Bergmann Manera lilliomkrémje (80 fillér egy tubus) kitűnő szerzői kezek gondozására.

VÁROS ÉS MEGYE.

Hat korona a sertés-zsir Aradon. Arad város tanácsa ma Varjassy Lajos polgármester elnöklésével tartott ülésében foglalkozott az aradi hentéseknek az ármegállapító bizottság tegnapi ülésén előterjesztett kívánságaival és azokat teljesítette, minthogy a tanács bizik az iparosok ígéretében és azt várja tőlük, hogy szavaikat megtartva, bőven el fogták látni a közönséget hússal és zsirral. A mai megállapítás szerint tehát a zsir kilója hat korona, zsir szalonna ugyanannyi, sertéscomb 5 korona 20 fillér, karaj 5 korona 40 fillér, hárj 6 korona. A vadhus árát is maximálta a tanács és e szerint a nyul ára 4 korona 50 fillér, a fásán kakasé 3 korona, jérocó 2 korona 50 fillér, fogoly 1 korona 60 fillér, őz eleje 3 korona 60 fillér, hátulja 4 korona, vaddisznó kilója 3 korona. A tanács beható eszmecsere után azt is elhatározta, hogy akciót indít az élőállatok árainak rettenetes felszökötése ellen és ezért valószínűleg rendkívüli közgyűlést hív egybe, hogy ez a kormánytól kérjen rekvizitációs jogot és kérje az élőállat árainak maximálását és hogy hasonló cselekvésre szólítsa fel a társítörvényhatóságokat is.

NESTLÉ-FÉLE
CSECSEMŐK GYERMEKTEJSZ
gyermeknek és lábadozóknak legjobb tápláléka gyomor- és béltbetegségek után.
Mindenkor kapható.

Próbadozást és tanulságos orvosi közvevését a gyermeknevelésről díjlanul kéri a Nestlé-féle gyermektejsz társaság, Wien I., Eibersstrasse 3/e. 2905

Felelős szerkesztő:
Rudnyánszky Endre.

NYILTTÉR.*

PETIKE.

(Szabadon Vörösmarty után.)

De mogorván ül Petike,
Ha aha,
Péter és bu! a menykőbe,
Mi baja?
Anyja kémli há szemekkel —
Jó öreg!
Azt gondolja, fiacskája
Tán beteg.
Kell galuska, Peti fiam,
Eszel-e?
Dehoggy eszem, dehoggy eszem,
Ki vele!
Kell bor, édes szép fiacskám,
Iszol-e?
— Igen anyám de Borszékít
Tölts bele!

3431

Kapható Aradon mindenütt.

* Az ezen rovat alatt közlöttéért nem vállalunk felelősséget.

Női felöltők

ujdonságok és szőrmeárak

:: nagy ::
választékban
megérkeztek

György Menyhért és Társa

árakázában Arad,
Andrássy-tér 8. sz.

a Minorita templom
bejáratával szemben.

Szabott árak. Telefon 855.

Tessék a címre ügyelni.

Számtalanszor bevált

WATTONI FÉLE
GISSHÜBLER
SÁVANYUVÍZ

A dugó egérese

hügyhomoknál és
hályaghurtnál,
mint a hügyesav
megkötő szer.

APOLLO SZÍNHÁZ.

Szeptember hó 19-én, vasárnap

A Nordisk Films Comp. szenzációs
ujdonsága:

Ne játszd a tüzzel

Szerelmi játék 3 felvonásban.

Főszerepben:
Waldemár Psylander.

Az előadások hétköznapokon 1/6, 1/8 és 9
órák kezdődnek és nem folytatla-
gosak.

Aranyat

és

Ezüstöt

legmagasabb áron vesz,
vagy becserél; ugyszintén
régiségeket vesz és elad.

693

Losonczy Lajos

órák és ékszerész üzlete

ARAD, Szabadság-tér.

Telefon 964.

Nyomtatványok

osinos kivitelben készülnek az Arad
nyomda részvénytársaság nyomdájában

Nyílttér.

Következő

ujdonságok

érkeztek

KERPEL IZSÓ

100,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába:

Howard B.: A rejtelmes sziget, Andrejew Leonid: A hét akasztott, Franyó Zoltán: A kárpáti harcokról, Fehéri Armánd: A nyugati harctérről, Gábor Andor: A kozák, Sebők Imre: A Szaharában, Méray Horváth Károly: Amerika césárja, Br. Váradi Balogh György: Ahol az ágyu szól, Szikra: Ez az, Haggard Rider: Ayesha vissza tér, Lázár Miklós: Fronton, Kálnoki Izidor: Háborus tréfák, Landauer Béla: A nagy esztendő, Herceg: Sarajevótól Lodzig, Lovik Károly: Egy elkésett lovag, Malonyay: A virtus, Szomaházy: Egy kém története, Móricz Zsigmond: Mese a zöld fűvön, Barabás Arthur: Kis mesék a csügedőknek, Karinty Frigyes: Beszéljünk másról, Bródy Sándor: II. Fejétkönyv, Ambrus Zoltán: A lópartii gyilkosság, Koch: Az anyajegy, Knut: Linke szerkesztő, Heyking: Csun, Zemplényiné: A leghatalmasabb érzés.

Németben: Melenler u Deipli: Chaufferette, das Modellmüdel, Durr Max: Die Geschichte von Hern Steinhausers Uhr, Holländer Félix: Sturmwind im Westen, Bajor Johann: Ein Mann des Volkes, Michel Robert: Die Häuser an der Dammija, Jordan W. Die Sebalds, Birbaum Ottó Julius: Di Hasre der heiligen Fringilla, Diers Marie: Das allzu gute Herz, Aram Kurt: Der Schatten, Jordan W. Die Sebalds, Boy Ed Ida:

Ein Augenblick im Paradies, Richard Voss: Mit Weinkind im Haar, Vollquartz Ingeborg: Peterzen und ihre Schwestern, Dahl: Der Zuchtmeister, Ballestrem: Weiße Tauben, Eden: Graf Alexis Bodiskov, Giyn: Drei Wochen, Harder: Thönerne Füsse, Rachel: Bald bereit, Die heilige Rlza, Werder: Im Inselmeer, Aage Madelung Die Gezeichneten, Zobelitz: Aus tiefem Schacht, Rasmussen: Was Frauen wollen, Schublin: Die Flucht nach Amerika, Hartwig: Haus Bickenbach, Zobelitz: Der Herr im Hause, Werder: Die Meistertelge, Harder: Erbsünde.

Kölcsöndíj: havonként 1 korona 40 fillér vagy kötetenként fizetve 10 fillér.

Vidéki bérlok is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsöntárba is meglepő szép

ujdonságok érkeztek.

Zenekölcsöntári díj havi 2 korona, vagy füzetenként 20 fillér.

Legujabbak: Bogdán: Ha gondolsz az orgonákra, jázminokra, stb. Leopold: Ha bevonul a párom! Bodrogi: Oszel virul, árván virul... stb! Anyos: Ha meglátom elkerülöm... Gerzso: Elmentek már a katonák, Dr. Kacsok: Piros élet — fehér álom! Leitner P.: Berugtam én rettentően, Leitner P.: Mindig csak várlak, H. Klee: Honvédhuzár, Hetényi Heldberg: Má-jusi estén, Walzer.

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése

KERPEL IZSÓ,

könyv-, zenemű- és papirkereskedése Aradon.

2821

Hirdetmény.

A világosi hegyen az özv. Mandl Mihályné tulajdonát képező, 11 holdas szőlőtermés, **október hó 26-án délután 3 órakor**, nyilvános árverésen eladatik. Pincze, hordókkal a vevő rendelkezésére áll. Kikiáltási ár 8000 korona. Az árverezendő szüret előtt tartozik az összeget az ujszentannai gyámpénztárba befizetni.

Wiesenmayer János, gondnok.

3561

Eredeti Mayfarth-féle

törvényileg védett

„HERKULES“

bor- és gyümölcs sajtók.

Elsőbrandü gyártmány

Viznyomásu bor- és gyümölcs-sajtók.

Felül nem multt

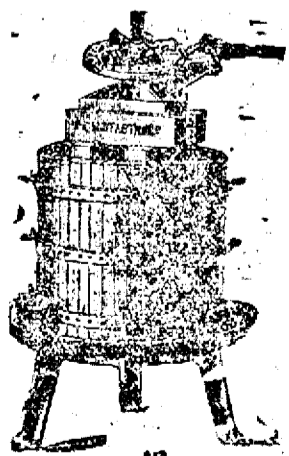
Szőlő- és gyümölcs-őrlek szüretelő berendezések

MAYFARTH PH. ES TSA

gazdasági gépgyár

Bécs (Wien) II. Taborstrasse 71.

Különleges gyártás, sajtók és borászati készülékek számára.

A. Jegyzékek ingyen. Képviselek keresetnek.

Költözők figyelmébe!

villany bevezetéseket, csillár átszereléseket jutányosan végez

Kalmár József
villanyszerelési vállalata
Arad, Salac-utca 2. sz.
242. Telefonszám 242.

Garai Károly

vas- és rézbutor készítő
ARADON,
Asztalos Sándor-utca 1-5.

Ajánlok: Vas- és rézbutorokat, sodrony ágybetéteket, sodrony kocsik-üléseket, gyermekágy és gyermek-kocsikat, réz-karnisokat, mosdó-asztalokat felszerelve, össze-csukható ágyakat és madracokat. Szállodal és kávéházi, kórház és intézetek berendezését. Elvállalok minden e szakmába vágó munkát a legjutányosabb árak mellett. Vidéki megrendeléseket pontosan eszközölök.

301

Ziffer és Hollós

Weitzer János-u. 11.

(főpostával szemben.)

UNDERWOOD

azonnal és állandóan látható írásu amerikai írógép.

ROTARY CYKLOSTYLE

önműködő sokszorosító gép és

Edison-féle diktálógép

kizárólagos lerakata.

Üzemkellék

az összes rendszerü író-számoló- és sokszorosító-géphez, **csakis** elsőrendü minőségben.

COPYING OFFICE

írási és sokszorosítási munkák vállalása.

Javitó műhely

minden rendszerü író- sokszorosító- és számoló gépek részére, a legjutányosabb árban jótálías mellett.

Használt írógépek

eladása és kölcsönözése.

Amerikai írodabutor.

Gyora- és gépiró szaktanfolyam.

Miután sikerült
egy tömegben

3000

méter

őszi és téli
szöveteket

2000

méter

fekete és divat

bársonyt

rendkívül előnyösen
beszereznünk.

Saját érdeke,

hogy őszi és téli szükségletét az olesóságok-ról már ismert üzleteinkben szerezzé be mielőbb.

Kész pongyolák már 496 fill.-től

Fianell bluzok már 296 fill.-től

Fekete divat-aljak már 7.-kor.-tól feljebb.

Elvállaljuk minden szakmába vágó cikkek mérték utáni elkészítését jutányos árban.

Vidékre utánvét mellett gyorsan és pontosan szállítunk.

Tessék mintákat kérni.

Tisztelettel:

Marosparti Áruházak

tulajdonosa.

Főüzlet:

Forray-utca gróf Hunyady-palota.

Fióküzlet:

Weitzer J.-u. a főposta mellett.

Női modell kalap ujdonságok.

Már megérkeztek a legújabb kasirozott bársony és fehér filz kalapok nagy választékban. Vidékre viszonteladónak választékot küldök. Férfi kemény és puha divatkalapok nagy raktára. Kalapátalkítások, festések és tisztítások a legújabb modellek után elvállaltatnak. Teljes tisztelettel

Bittenbinder Konrád

első aradi villanyerőre berendezett kalap-gyártás
Arad, Deák Ferenc-utca 42.
A Fehér Kereszt-tel szemben.
Minden vasárnap délután este 8 óráig kalapkiállítás az üzletben.

Használt ólom megvételre kerestetik.

Ha szeplőjeitől

meg akar szabadulni,

Ha tiszta, fehér arcobort

óhajt, használjon okvetlen Hajós-féle

Ibolya „Doré” krém.

Ara egy tégelynek 1 korona.

Ibolya Doré szappan 70 fill. Ibolya Doré puder 1 K 20 fill.

Vigyázat a „Doré” szóra.

Legjobb fekete v. barna

Hajfestő

a „Melogen”. Ara 2 korona.

Szőrvesztő-Deplitor. El kitűnő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatlan szőrejt aro, nyak vagy karokról stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. — Ara utasítással 1 korona.

A fenti szerek kaphatók a készítőnél **Hajós Arpád** gyógyszer-tárában

ARAD, Andrásy-tér 22. sz.

Alapított 1886. évben az Aradmegyei Kórház számára.

5 fillér

egy lev. lap, melynek után kívánatra ingyen és bérmentve megkapja 4000 képet tartalmazó írásgyűjtemet.

Első óragyár, Konrád János és. és kir. udv. szállító, Brúx HÖL. sz. (Csehország.)

Nickel-horgony-óra K 8-80, jobb K 4-20, órást rem. lám-óra K 4-90, svájci horgonyművei K 5-—, háborn-órák-óra K 8-50, Rádium-órák-óra K 8-50, ébresztővel K 24-30, nickel-órák-óra K 2-90, fall óra K 8-40, minden óráért 3 évt. irásbeli jótállás. Szállítás utánvettel. Kockázat nincs! Kicsérelés megengedve vagy pénz vissza. 876

Saját termésti, kitűnő, tisztán kezelt magyarádi ó- és pecsenye

borok

ugy nagyobb mennyiségben, valamint palackokban kaphatók

Winter Adolf

ügyvédnél Aradon, Deák Ferenc-utca 40. szám.

Kékkő

AUSSIGI

nagyban és kicsinyben

Färber Lajos

cégnél.

8891

Ertesítiük a n. 6. közönséget, hogy

az összes őszi és téli

cipők

már megérkeztek.

Kérjük a címre ügyelni és üzletünket nem összetéveszteni.

Cipő Tözsde

Apollo mozi mellett.

Tekintse meg kirakatainkat. Eladás nagyban és kicsinyben. 3491

Abiakraedők

Valódi amerikai ünnüködő abiakradönyök gyári raktára.

Gyermekkoscsik

nagy választékban.

Zimmermann Ignác

norimbergi, cizmü- és játéka-áru üzletében 1581

Arad, Szabadság-tér 21.

Hivatkozzék lapunkra, ha az itt olvasott hirdetés alapján tesz megrendelést.

Apró hirdetések.

INGATLAN.

Közép-utca 25/a. sz.
jól jövedelmező ház, előnyös fel-
tétel mellett eladó. Bővebb az
Aradi Kereskedelmi Banknál. 8545

Eiadó ház,
a mai viszonyok mellett is beke-
belezett tartozások átvállalásán fe-
lül, igen kevés készpénzzel meg-
vehető. Cím a kiadónvatalban.
2055

KÜLÖNFÉLE.

Ellenőrző pénztárakat
és írógépeket jótállás mellett ja-
vit Schmotzer és Bodnár műsze-
részek. Perényi-utca 8. Telefon
883. Ugyanott elsőrendű üzemi
kellékek raktáron. 8175

A drága citromot
teljesen pótolja a Földes-féle Cit-
rom szörp ebből 1—2 evőkanálnyi
egy pohár vízre adja a legpompá-
sabb limonádét. 1 kiló ára 2.20
fillér. Legfinomabb hegyi málna-
szörp kiloja 2.40. Földes K. gyógy-
szertár Deák Ferenc-utca, Hehs
Vilmos gyógyszertára Batthyányi-
utca. 12

Keresünk

mielőbbi belépésre 2—3 évi irodai gyakorlattal rendelkező
magyar-német gépiró

levelezőt, esetleg levelezőnőt,

továbbá egy

gyakornokot.

Ajánlatok

Seidner Bernát és Fia

mészgyár és fatermelő céghez Marosborsa intézendők.

ÉRTESÍTÉS.

WALCHER BERTA asszony
az általa alapított

nemzetközi
társalgási szalont

Erzsébet királyné-körut 25. sz., földszint (bejárat
József főherceg-ut 18. sz. alatt is) szept. 15-én

megnyitotta.

3593

További jelentkezéseket és beiratkozásokat a
társalgási, valamint német, angol és francia
órákra Walcher asszony hétköznapokon d. u.
5—7-ig fogad el. Társalgási órák sürgős kíván-
ságra hetenként kétszer este 8—9-ig is tartanak.

Idei papirhéju

száraz, egészséges

diót vesznek

október—decemberi szállításra havonta 10 waggont. Legolcsóbb
ajánlatot kisebb mennyiségre is; mintát kér

Singer Emil

Budapest, gabonatözsde.

8780

A szépségápolás titka a használandó
szépitőszerek helyes megválasztá-
ása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

Rozsnyay Serail arckenőcse
Rozsnyay Serail krémje.

Mindkettő kipróbált jó hatású készit-
mény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fil-
lér. 1 tégely krém 1 korona.

Színes arcporek!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lilá,
testszin, sárga, barna Színházi vagy este
kávéházi világításnál osodás hatású.

Kapható:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

Komoly, intelligens leány

akinek szép írása van, magyarul és németül tud

irodai alkalmazásra felvétetik

Hajós Árpád gyógyszertárában

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A
szájüreget desinfectálja, utóze
igen kellemes. Ára egy porcellán-
szelencének 60 fillér.

Lábizzadás,

kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmu-
lik a „PEPPO” folyadék és
Peppo” hintőpor segítségével.

Szárit! Szagtalanít!

Peppo folyadék ára utastással 1 korona.
Peppo-hintőpor ára utastással 70 fillér.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Magyeházzal szemben.)

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díja a szavak száma szerint számítódik.

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűkkel 8 fillér.

Vastagabb betűkkel kívánt szavak aláhúzással jelzendők.

A legkisebb hirdetés 60 fillér.

Az apróhirdetések előre fizetendők.

A hirdetések délután 1/2 óráig vétetnek fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelynek tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

OKTATÁS.

Magántanítók

felelősséggel előkészítettnek, összevont vizsgálatokra is jár. Fluinter-nátusban Arad, Chorin Áron-u. 1. (bejárók v. bentlakók.) 8469

ALKALMAZÁST KERES.

Deutsches intelligentes

Fräulein welches auch Kinder kleidchen näht, sucht Posten. Briefe erbeten unter L. E. post-restante Mezökovács háza. 8590

Megbízható, óvadékképes,

jó bizonyítványokkal rendelkező, józan életű 52 éves gépész nagyobb hához, hol gőzfűtés is van, házmesternak ajánlkozik. Cím a kiadóhivatalban. 8595

Budapesti masszírozónő

házakhoz ajánlkozik, hölgyeket masszírozni és tyukszemét vágni. Cím Józsefőberceg-ut 18. ajtó 8. 8597

Fiatal

urilasszony jelenleg közel vidéken, tanít elemi, polgári, németet, zongorát, háztartásban is jártas, alkalmazást keres. Ajánlatokat „Tökéletes” jellegre a kiadóhivatal továbbítja. 8601

Jobb családból való

leány, cukrászdába, vagy üzletben kiszolgálónőnek ajánlkozik. Cím a kiadóhivatalban. 8604

Egy új, yes varróleány

házakhoz ajánlkozik, lakásán is vállal varrást, vidékre is megy. Cím: K. S., Angyal-utca 22/b., ajtó 3.

ALKALMAZÁST NYER.

Ügyes szobaleányt

és takarítónőt keresek. Cím a kiadóhivatalban. 8596

Tisztességes,

szorgalmas mindenféle főzőnőt keresek vidékre, fizetés 28 koronától. Jelentkezések délelőtt, Dobó-utca 4. földszint. 8590

Divatára üzletünkben

jóerkölcsű fiú tanulóknak felvétetik. Lengyel Testvérek, Andrassy-tér 15. 8568

Egy rokkant katona

vidéken való újságelárusításra, az utiköltség metéritése mellett, állandó foglalkozást talál. Havi kereset 70-80 korona. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Hengerkezeléshez

érett molnárt keresek azonnali be-lépésre. Cím: Samu, Simonyi-utca 7. szám. 8567

Pénztárnoknak

erdőfűzemhez, a háboru tartamára, idősebb hadmentes egyén megfelelő óvadékkal felvétetik. Fatermelésnél már alkalmazott, előnyben részesít. Bizonyítvány másolatokkal felszerelt ajánlatok, e lap kiadóhivatalába „Pénztárnok” jellegre küldendők. 8582

KIADÓ LAKÁS.

Új házban

egy modern utcai kétszobás lakás azonnal, olcsón kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 8608

Azonnal kiadó

Petőfi-utca 8. Erzsébet-körút részén, I. em. ajtó 8., két egymásba nyíló különbejáratu butorozott utcai szoba. 8606

Egy háromszobás

utcai lakás II. emeleten minden mellékhelyiséggel november 1-sejé-től jutányos árban kiadó. Bővebbet Batthyány u. 82. sz. Kohn bádogos irodájában. 8582

2 szobás utcai lakás

előszobával, november 1-re Flórián-utca 7/a. szám alatt kiadó. 8184

Kettő butorozott szoba,

egy utcai és egy udvari, azonnal kiadó, fürdőszobával együtt, esetleg konyhával. Erzsébet-körút 26. szám. 8587

Kiadó lakás.

Batthyány-utca 32. számú (Kohn-féle) ház II. emeletén lévő egy háromszobás lakás összes mellékhelyiségeivel együtt 1915. november 1-től 1916. május 1-ig bármi elfogadható áron kiadó. Felvilágosítással szolgál Dr. Fischer Jenő ügyvédi irodája (Batthyány-utca 27.) d. u. 1/2-3-5 óráig. 8547

Kiadó bolti helyiség.

alatta nagy pince, Weltzer J.-u. 7. sz., a főpostával szemben és Batthyány-utca 23. sz. alatt kényelmes földszinti négyszobás lakás, fürdőszobával, teljesen tisztán, azonnal kiadó. 8585

2 elegánsan

butorozott szoba, különbejárattal, villany világítással, azonnal kiadó Dezső-utca 4/c. 8588

5 szobás utcai

elsőemeleti lakás szép fekvésű új házban és egy 3 szobás másodemeleti udvari lakás minden komforttal és mellékhelyiségekkel együtt, azonnal Petőfi-utca 10. szám alatt kiadó. Bővebbet a házmesternél.

Magános,

intelligens hölgyet keresek lakótársul, belvárosban, minden komforttal berendezett lakásomba. Bővebbet urisزابó üzletben, Andrassy-tér 22. 8552

3-4 és 5 szobás lakások

újjonnan festve, minden hozzátartozó kényelmes mellékhelyiséggel, irodának is alkalmas, azonnalra kiadó Hasszinger-u. 5. Ugyanott több pince raktárnak kiadó. 8081

Modern

négyszoba, előszobából álló parkettázott földszinti lakás (egyik utcai szobába lépcsőházból külön bejárat) villany, gázberendezéssel, Török I.-u. 1/b. új házban november 1-ére kiadó. 2647

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Egy darab

1 esztendő linkolni tenyész kan, sertés eladó. Cím a kiadóhivatalban. 8598

Málnaszörp

legjobb minőségben kapható Färber Lajos fűszerkereskedésében. 8075

Citrom

olcsóbb mint a piacon, legfinomabb körtét, szőlőt és más gyümölcsöt ajánlok. Galler Anna, Deák Ferenc-utca Fehér Kereszt épület. 8835

Kék mák

idel termés, kapható Färber Lajos fűszerkereskedésében. 8898

Lack

1 pántos cipő párja K 8, bársony pántos K 8, chewro 1 pántos K 11, bársony fűzős regatta K 11, bársony gombos regatta K 11, lack 1915. divat, 1/2, Tango K 10. Cipő Tőzsde, Apolló mozi mellett. 8405

Eladó.

Stráfkocsi, kézi 4 kerekű és 2 kerekű kocskák, használt bőr hajtószijszak, 25m/m. 40 m/m. szélesek, tűzifa hasító gép kocsira szerelve, egy négykerekű vaskocsi gép alá való, egy cserép és egy Meidinger-kályha, takaréktűzhely alkatrészek, csiszolt áru szerszámok és szerzőszámok, lakatosnak valók, külön-külön is eladtnak. Fácán-utca 6. szám. 8602

Boszniai szilvais

kapható Färber Lajos fűszerkereskedésében. 8392

Új és használt

Iskolakönyvek Pichler Sándor könyv- és papirkereskedésében. Szabadság-tér 1. Telefon 808. 781

Bakator

mintegy 8 mm. jól fejlett édes vesszővel, szedhető bakator szőlőt keresünk megvételre. Ajánlatokat kér, a Mánási vincellériskola igazgatósága. 8586

Veszek

uraktól levetett férfi ruhát, utazó városi bundát, valamint használt butorokat a legmagasabb árban. Bleier Ignác, Szent Pál utca 12. 8085

Cognac,

Likőrök,

Szilvorium,

Törkölypálinka,

Tea és Rum

jutányos áron kaphatók:

Körösvölgyi. Pálinkaraktár,

Lloyd-palota. 859

Segéd

a röfös-, rövidáru szakmából

felvétetik.

Magyar, német és román nyelv megkivántatik. 8518

Wohlberg Lipót, Arad.

Meghívó.

Gyórok hegyközség

szőlőbirtokossal a 1. évi szeptember hó 23-án d. e. 8 órakor Gyórok község háza tanácstermében tartandó

rendkívüli

közgyűlésre

tisztelettel egybehívatnak.

Tárgy:

1. 1916. évi költségvetés megállapítása.

2. Szűreti határidő kitűzése.

3. Egyéb indítványok tárgyalása. 8605

Gyórok, 1915. szeptember 18.

Kaufmann Jakab, Tabajdy Gyula, alelnök, hegyk. jegyző.

„Matteine“

poloska és molyirtó vállalat

Arad, Tabajdi Károly-utca 1. sz.

Telefon 10-45
(Telefonos Póster)

Elvállal teljes bérházak, szállodák, intézetek, nagyobb magánlakások féreg elleni biztosítását esekély évi bérért. — Poloskák és ezek petéinek végleges kiirtását egy évi jótállás mellett. A tisztítandó szobákból sem a butorzat, sem semmi más nem távolított el s így az irtási munkálat a háztartásban semmi kárt, vagy zavart nem okoz! 2811